

Zgromadzenie Ogólne

Do ogólnego rozpowszechniania
21 października 2015 r.

70. sesja

Pkt 15 i 116 programu obrad

Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 25 września 2015 r.

[bez odniesienia do Komitetu Głównego (A/70/L.1)]

70/1. Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030

Zgromadzenie Ogólne

Przyjmuje następujący dokument końcowy ze szczytu Organizacji Narodów Zjednoczonych w sprawie przyjęcia Agendy rozwojowej po roku 2015:

Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030

Preambuła

Niniejsza Agenda jest planem działań na rzecz ludzi, naszej planety i dobrobytu. Celem agendy jest również wzmocnienie powszechnego pokoju w warunkach większej wolności. Zdajemy sobie sprawę, że eliminacja ubóstwa we wszystkich jego formach i wymiarach, w tym skrajnego ubóstwa, stanowi największe wyzwanie w skali światowej i jest niezbędnym warunkiem zrównoważonego rozwoju.

Niniejsza Agenda będzie wdrażana przez wszystkie kraje i wszystkich interesariuszy poprzez działania w ramach współpracy partnerskiej. Jesteśmy zdeterminowani uwolnić ludzkość od plagi ubóstwa i chcemy uzdrowić oraz zabezpieczyć naszą planetę. Jesteśmy zdecydowani na podjęcie śmiałych kroków ukierunkowanych na zmiany, które są pilnie potrzebne, aby skierować świat na ścieżkę zrównoważonego i trwałego rozwoju. Wyruszając w tę zbiorową podróż zobowiązujemy się, że nikt nie zostanie w niej pominięty.

17 Celów Zrównoważonego Rozwoju i 169 powiązanych z nimi zadań, które dziś ogłaszamy, obrazuje skalę i ambitny charakter niniejszej nowej, powszechnej Agendy. Wspomniane cele i zadania stanowią kontynuację Milenijnych Celów Rozwoju i wyraz dążenia do realizacji nieosiągniętych zamierzeń. Założeniem Celów Zrównoważonego Rozwoju i powiązanych z nimi zadań jest przestrzeganie praw człowieka w odniesieniu do wszystkich ludzi oraz osiągnięcie równości płci i wzmocnienie pozycji wszystkich kobiet i dziewcząt. Cele Zrównoważonego Rozwoju i powiązane z nimi zadania są współzależne i niepodzielne oraz zapewniają równowagę pomiędzy trzema aspektami zrównoważonego rozwoju: gospodarczym, społecznym i środowiskowym.

Cele i zadania będą przez najbliższe 15 lat stymulować działania w obszarach o kluczowym znaczeniu dla ludzkości i naszej planety.

Ludzie

Jesteśmy zdecydowani wyeliminować ubóstwo i głód, we wszystkich ich formach i wymiarach, a także zapewnić, by wszyscy ludzie mogli wykorzystywać swój potencjał w godności i poczuciu równości, żyjąc w zdrowym środowisku.

Planeta

Jesteśmy zdecydowani chronić naszą planetę przed degradacją, między innymi poprzez zrównoważoną konsumpcję i produkcję, zrównoważone gospodarowanie jej zasobami naturalnymi oraz podejmowanie pilnych działań w zakresie zmian klimatu, tak aby mogła ona służyć potrzebom obecnych i przyszłych pokoleń.

Dobrobyt

Jesteśmy zdecydowani zapewnić wszystkim ludziom możliwość korzystania z dobrodziejstw dostatniego i satysfakcjonującego ich życia oraz by postęp gospodarczy, społeczny i technologiczny odbywał się w zgodzie z naturą.

Pokój

Jesteśmy zdecydowani wspierać pokojowe, sprawiedliwe i inkluzywne społeczeństwa, wolne od lęku i przemocy. Osiągnięcie zrównoważonego rozwoju nie jest możliwe bez pokoju, a pokój nie jest możliwy bez zapewnienia zrównoważonego rozwoju.

Partnerstwo

Jesteśmy zdecydowani mobilizować środki konieczne do wdrożenia niniejszej Agendy poprzez ożywione globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju, w duchu wzmocnionej globalnej solidarności, koncentrujące się zwłaszcza na potrzebach osób najuboższych i najsłabszych, przy udziale wszystkich krajów, wszystkich interesariuszy i wszystkich ludzi.

Wzajemne powiązania i zintegrowany charakter Celów Zrównoważonego Rozwoju mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia realizacji nowej Agendy. Jeśli zrealizujemy nasze ambicje w odniesieniu do wszystkich aspektów niniejszej Agendy, życie wszystkich ludzi gruntownie poprawi się, a nasz świat zmieni się na lepsze.

Deklaracja

Wstęp

1. My, szefowie państw i rządów oraz wysocy przedstawiciele, zgromadzeni w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku w dniach od 25 do 27 września 2015 r., gdy obchodzi ona siedemdziesiątą rocznicę swego powstania, podjęliśmy w dniu dzisiejszym decyzję w sprawie nowych, globalnych Celów Zrównoważonego Rozwoju.

2. W imieniu ludzi, którym służymy, podjęliśmy historyczną decyzję o przyjęciu kompleksowego, dalekosiężnego i poświęconego ludziom zestawu powszechnych celów i zadań zorientowanych na trwałą transformację. Zobowiązujemy się pracować nieustraszenie na rzecz pełnego wdrożenia niniejszej Agendy do roku 2030. Zdajemy sobie sprawę, że eliminacja ubóstwa we wszystkich jego formach i wymiarach, w tym skrajnego ubóstwa, stanowi największe wyzwanie w skali świata i jest niezbędnym warunkiem zrównoważonego rozwoju. Będziemy dążyć do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju w jego trzech wymiarach – gospodarczym, społecznym i środowiskowym – w zrównoważony i zintegrowany sposób. Będziemy także korzystać z efektów osiągniętych w ramach Milenijnych Celów Rozwoju oraz dążyć do ich realizacji tam, gdzie to jeszcze nie nastąpiło.

3. Jesteśmy zdecydowani wyeliminować, od chwili obecnej do roku 2030, ubóstwo i głód na całym świecie; zwalczyć nierówności wewnątrz oraz między krajami; zbudować pokojowe i sprawiedliwe społeczeństwa sprzyjające włączeniu społecznemu; chronić prawa człowieka i promować równość płci; wzmacniać pozycję kobiet i dziewcząt oraz zapewnić trwałą ochronę naszej planety i jej zasobów naturalnych. Jesteśmy także zdecydowani stworzyć warunki dla zrównoważonego, trwałego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu gospodarczego, wspólnego dobrobytu i godnej pracy dla wszystkich, uwzględniając różne poziomy rozwoju i potencjału krajowego.

4. Wyruszając w tę wielką zbiorową podróż, zobowiązujemy się nie pominąć w niej nikogo. Uznając fundamentalne znaczenie godności człowieka, pragniemy ujrzyć realizację celów i zadań w odniesieniu do wszystkich narodów i ludów oraz wszystkich grup społecznych. Naszym dążeniem będzie dotarcie w pierwszej kolejności do tych, którzy najbardziej tego potrzebują.

5. Niniejsza Agenda ma bezprecedensowy zakres i znaczenie. Została przyjęta przez wszystkie kraje i ma zastosowanie do wszystkich krajów, z uwzględnieniem różnych realiów, możliwości i poziomów rozwoju każdego z nich, a także z poszanowaniem polityki i priorytetów przyjętych w poszczególnych krajach. Są to powszechne cele i zadania, które obejmują cały świat, zarówno kraje rozwinięte, jak i rozwijające się. Są one spójne oraz niepodzielne i zapewniają równowagę między trzema wymiarami zrównoważonego rozwoju.

6. Powyższe cele i zadania są wynikiem prowadzonych przez ponad dwa lata intensywnych konsultacji społecznych i zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego oraz innych zainteresowanych podmiotów na całym świecie, które skoncentrowały się szczególnie na głosie ludzi najbiedniejszych i najsłabszych. Cenny wkład w prowadzone konsultacje wniosły prace Otwartej Grupy Roboczej Zgromadzenia Ogólnego ds. Celów Zrównoważonego Rozwoju oraz Organizacja Narodów Zjednoczonych, której Sekretarz Generalny w grudniu 2014 roku przedstawił w tej sprawie syntetyczny raport.

Nasza wizja

7. Prezentowane cele i zadania opierają się na niezwykle ambitnej wizji ukierunkowanej na zmiany. Wizji świata wolnego od ubóstwa, głodu, chorób i niedostatku, świata w którym każdy człowiek ma możliwość rozwoju. Świata wolnego od lęku i przemocy. Świata, w którym zapanuje powszechna umiejętność czytania i pisania. Świata ze sprawiedliwym i powszechnym dostępem do wysokiej jakości edukacji na wszystkich jej poziomach, do opieki zdrowotnej i zabezpieczenia społecznego, w którym zapanuje dobrobyt fizyczny, psychiczny i społeczny. Świata, w którym potwierdzamy nasze zobowiązania dotyczące prawa każdego człowieka do dostępu do bezpiecznej wody pitnej i urządzeń sanitarnych, w którym higiena jest na wyższym poziomie, i w którym wszyscy ludzie mają dostęp do wystarczającej ilości bezpiecznej, pożywnej i przystępnej cenowo żywności. Świata, w którym miasta i osiedla ludzkie są bezpieczne, odporne i zrównoważone, oraz w których każdy człowiek ma dostęp do stabilnej, zrównoważonej i przystępnej cenowo energii.

8. Widzimy świat, w którym panuje powszechne poszanowanie praw człowieka i godności ludzkiej, praworządności, sprawiedliwości, równości oraz brak dyskryminacji, niezależnie od rasy, pochodzenia etnicznego i różnorodności kulturowej; i w którym istnieją równe szanse, umożliwiające pełne wykorzystanie potencjału ludzkiego i przyczyniające się do budowania wspólnego dobrobytu. Świat, który inwestuje w swoje dzieci, w którym każde dziecko dorasta wolne od przemocy i wyzysku. Świat, w którym każda kobieta i dziewczynka ma zagwarantowaną pełną równości płci, i w którym zniesiono wszelkie bariery prawne, społeczne i ekonomiczne utrudniające wzmocnienie ich pozycji. Świat sprawiedliwy, godziwy, tolerancyjny, otwarty i sprzyjający integracji społecznej, w którym spełniane są potrzeby najsłabszych.

9. Widzimy świat, w którym w każdym kraju ma miejsce trwałe i zrównoważone wzrost gospodarczy sprzyjający integracji społecznej, a wszyscy mają możliwość godnej pracy. Świat, w którym obowiązują wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji, a wykorzystanie wszystkich zasobów naturalnych – od powietrza po glebę, od rzek, jezior i formacji wodonośnych po morza i oceany – ma charakter zrównoważony. Świat, w którym demokracja, dobre sprawowanie władzy i praworządność, a także sprzyjające warunki otoczenia na poziomie krajowym i międzynarodowym, mają kluczowe znaczenie dla zrównoważonego rozwoju, w tym dla trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego integracji społecznej, rozwoju społecznego, ochrony środowiska oraz zwalczania ubóstwa i głodu. Świat, w którym rozwój i wykorzystywane technologie ograniczają swój wpływ na zmiany klimatu, dbają o zachowanie różnorodności biologicznej i są odporne na niekorzystne warunki zewnętrzne. Świat, w którym ludzkość żyje w harmonii z naturą oraz w którym zapewniona jest ochrona przyrody i innych żyjących gatunków

Nasze wspólne zasady i zobowiązania

10. Nowa Agenda kieruje się celami i zasadami określonymi w Karcie Narodów Zjednoczonych i pełnym poszanowaniem prawa międzynarodowego. Bazuje na Powszechnej Deklaracji Prawa Człowieka¹, międzynarodowych traktatach dotyczących praw człowieka, Deklaracji milenijnej² i dokumencie końcowym

¹ Rezolucja 217 A (III)

² Rezolucja 55/2

Światowego Szczytu z 2005 r.³ Niniejsza Agenda jest oparta także na innych dokumentach, takich jak *Deklaracja o prawie do rozwoju*⁴.

11. Potwierdzamy wyniki wszystkich głównych konferencji ONZ i szczytów, które dały solidne podstawy dla zrównoważonego rozwoju i przyczyniły się do kształtu nowej Agendy. Wśród nich należy wymienić Deklarację z Rio ws. środowiska i rozwoju (*Rio Declaration on Environment and Development*)⁵, Światowy Szczyt ws. zrównoważonego rozwoju (*World Summit on Sustainable Development*), Światowy Szczyt na rzecz rozwoju społecznego (*World Summit for Social Development*), Program działania międzynarodowej konferencji na rzecz ludności i rozwoju (*Programme of Action of the International Conference on Population and Development*)⁶, Pekiną platformę działania (*Beijing Platform for Action*)⁷ oraz Konferencję Narodów Zjednoczonych ws. zrównoważonego rozwoju (*United Nations Conference on Sustainable Development – Rio+20*). Potwierdzamy również wyniki działań następczych odnoszących się do tych konferencji, w tym wyniki 4. Konferencji Narodów Zjednoczonych ws. najsłabiej rozwiniętych krajów (*Fourth United Nations Conference on the Least Developed Countries*), 3. Międzynarodowej konferencji ws. rozwijających się małych państw wyspiarskich (*Third International Conference on Small Island Developing States*), 2. Konferencji Narodów Zjednoczonych ws. rozwijających się krajów śródlądowych (*Second United Nations Conference on Landlocked Developing Countries*) oraz 3. Światowej konferencji Narodów Zjednoczonych ws. ograniczania ryzyka katastrof (*Third United Nations World Conference on Disaster Risk Reduction*).

12. Potwierdzamy wszystkie zasady zawarte w Deklaracji z Rio ws. środowiska i rozwoju (*Rio Declaration on Environment and Development*), w tym, między innymi, zasadę wspólnej, lecz zróżnicowanej odpowiedzialności, jak określono w zasadzie 7. Deklaracji z Rio.

13. Wyzwania i zobowiązania określone podczas tych najważniejszych konferencji i szczytów są ze sobą wzajemnie powiązane i wymagają zintegrowanych rozwiązań. Aby odnieść się do nich w skuteczny sposób, konieczne jest wypracowanie nowego podejścia. Zrównoważony rozwój zakłada, że eliminacja ubóstwa we wszystkich jego formach i wymiarach, zwalczanie nierówności wewnątrz i pomiędzy krajami, ochrona naszej planety, dążenie do trwałego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz wspieranie integracji społecznej są ze sobą połączone i współzależne.

Nasz świat dzisiaj

14. Spotykamy się w czasach ogromnych wyzwań dla zrównoważonego rozwoju. Miliardy naszych obywateli i obywateli nadal żyje w ubóstwie i odmawia im się godnego życia. Obserwujemy narastające nierówności wewnątrz i pomiędzy krajami. Odnotowujemy ogromne różnice w zakresie szans, bogactwa i władzy. Nierówność płci pozostaje kluczowym wyzwaniem. Dużym problemem jest bezrobocie,

³ Rezolucja 60/1

⁴ Rezolucja 41/128, załącznik

⁵ *Raport z Konferencji ONZ ws. środowiska i rozwoju, Rio de Janeiro, 3–14 czerwca 1992 r.*, t. I, *Rezolucje przyjęte podczas Konferencji* (Publikacja ONZ, seria nr E.93.I.8 i sprostowanie), rezolucja 1, załącznik I

⁶ *Raport z Międzynarodowej konferencji na rzecz ludności i rozwoju, Kair, 5–13 września 1994 r.* (Publikacja ONZ, seria nr E.95.XIII.18), rozdz. I, rezolucja 1, załącznik

⁷ *Raport z 4. Światowej konferencji na rzecz kobiet, Pekin, 4–15 września 1995 r.* (Publikacja ONZ, seria nr E.96.IV.13), rozdz. I, rezolucja 1, załącznik II

szczególnie wśród młodych ludzi. Globalne zagrożenia dla zdrowia, częstsze i bardziej intensywne katastrofy naturalne, spirala konfliktu, brutalny ekstremizm, terroryzm oraz powiązane z nimi kryzysy humanitarne, a także przymusowe wysiedlenia ludzi grożą zaprzepaszczeniem wielu osiągnięć będących wynikiem postępu w zakresie rozwoju dokonanego w ostatnich dziesięcioleciach. Problemy takie jak wyczerpywanie się zasobów naturalnych i niekorzystne skutki degradacji środowiska, w tym pustoszczenie, susze, degradacja gleby, niedobory słodkiej wody i utrata różnorodności biologicznej wydłużają i potęgują listę wyzwań stojących przed ludzkością. Zmiany klimatu są jednym z największych wyzwań naszych czasów, a ich negatywne skutki zmniejszają zdolność wszystkich krajów do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju. Wzrost średniej temperatury na świecie, wzrost poziomu mórz, zakwaszenie oceanów i inne skutki zmian klimatu mają poważny wpływ na obszary przybrzeżne i nisko położone kraje nadbrzeżne, w tym wiele krajów najsłabiej rozwiniętych i rozwijających się małych państw wyspiarskich. Przetrawianie wielu społeczeństw i biologicznych systemów wsparcia naszej planety jest zagrożone.

15. Jest to jednak również czas ogromnej szansy. Osiągnięto znaczne postępy w zakresie radzenia sobie z wieloma wyzwaniami rozwojowymi. W ciągu życia ostatniego pokolenia, setki milionów ludzi wyszły ze skrajnego ubóstwa. Zwiększony został znacząco dostęp do edukacji, zarówno w przypadku chłopców, jak i dziewcząt. Rozpowszechnianie informacji, technologie komunikacyjne oraz globalna łączność niosą ogromny potencjał w zakresie przyspieszenia postępu w niwelowaniu przepaści cyfrowej i budowania społeczeństw opartych na wiedzy, podobnie jak innowacje naukowe i technologiczne w tak różnych dziedzinach jak medycyna i energetyka.

16. Prawie 15 lat temu uzgodnione zostały Milenijne Cele Rozwoju, stanowiące ważne ramy dla rozwoju i znaczącego postępu dokonanego w wielu dziedzinach. Jednak postęp ten jest nierówny, zwłaszcza w Afryce, krajach najsłabiej rozwiniętych, rozwijających się krajach śródlądowych i rozwijających się małych państwach wyspiarskich, a realizacja niektórych Milenijnych Celów Rozwoju jest jeszcze bardzo odległa – w szczególności tych związanych ze zdrowiem matek, noworodków i dzieci oraz ze zdrowiem prokreacyjnym. Ponawiamy nasze zobowiązanie do pełnej realizacji wszystkich Milenijnych Celów Rozwoju, w tym tych których realizacja jest jeszcze bardzo odległa, w szczególności poprzez zapewnienie w szczególnych sytuacjach ukierunkowanej i zwiększonej pomocy krajom najsłabiej rozwiniętym i innym krajom w specjalnej sytuacji, zgodnie ze stosownymi programami wsparcia. Nowa Agenda kontynuuje dzieło Milenijnych Celów Rozwoju i dąży do realizacji zamierzeń, które nie zostały osiągnięte w ich ramach, zwłaszcza w odniesieniu do podmiotów najsłabszych.

17. Jednakże ramy, które dziś ogłaszamy, wykraczają swoim zakresem daleko poza Milenijne Cele Rozwoju. Oprócz kontynuowania realizacji priorytetów rozwojowych, takich jak eliminacja ubóstwa, zdrowie, edukacja oraz bezpieczeństwo żywnościowe i odżywianie, określają one także szereg celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych. Nowa Agenda zakłada również budowanie bardziej pokojowo nastawionych i przychylnych integracji społeczeństw. Określa także, co bardzo ważne, środki jej realizacji. Przyjęte przez nas spójne podejście jest odzwierciedlone w daleko sięgających, wzajemnych, powiązaniach oraz przekrojowym charakterze nowych celów i zadań.

Nowa Agenda

18. Ogłaszamy dziś 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju wraz ze 169 powiązanych z nimi zadaniami, które są współzależne i niepodzielne. Nigdy wcześniej światowi przywódcy nie zobowiązali się do wspólnego działania i podejmowania wspólnych wysiłków w ramach tak szerokiej i powszechnej agendy. Ruszamy razem w podróż w kierunku zrównoważonego rozwoju, oddając się wspólnie dążeniu do globalnego rozwoju i współpracy, mogącej przynieść ogromne korzyści wszystkim krajom i wszystkim częściom świata. Potwierdzamy, że każde państwo ma, i będzie swobodnie sprawować stałą, pełną i niezależną kontrolę nad całym swoim bogactwem, zasobami naturalnymi i działalnością gospodarczą. Będziemy realizować niniejszą Agendę z pełną korzyścią dla wszystkich, dla obecnego i przyszłych pokoleń. W ten sposób potwierdzamy nasze zobowiązanie do przestrzegania prawa międzynarodowego i podkreślamy, że Agenda ma być wdrażana w sposób, który jest zgodny z prawami oraz zobowiązaniami państw wynikającymi z prawa międzynarodowego.

19. Potwierdzamy wagę Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (*Universal Declaration of Human Rights*) oraz innych dokumentów międzynarodowych dotyczących praw człowieka i prawa międzynarodowego. Podkreślamy obowiązki wszystkich państw, zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych, w zakresie poszanowania, ochrony i promowania praw człowieka i podstawowych swobód dla wszystkich, bez jakiegokolwiek rozróżnienia ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy, narodowość lub pochodzenie społeczne, majątek, urodzenie, niepełnosprawność bądź inną przesłankę.

20. Zapewnienie równości płci i wzmocnienie pozycji kobiet i dziewcząt przyczyni się w bardzo znaczący sposób do osiągnięcia postępów w zakresie realizacji wszystkich celów i zadań. Nie jest możliwe wykorzystanie pełnego potencjału ludzkiego i osiągnięcie zrównoważonego rozwoju w sytuacji, gdy połowa ludzkości nadal nie może w pełni korzystać z praw człowieka i rozwijać w pełni swoich możliwości. Kobiety i dziewczęta muszą mieć równy dostęp do wysokiej jakości edukacji, zasobów gospodarczych i udziału w życiu politycznym, jak i równe szanse z mężczyznami i chłopcami w odniesieniu do możliwości zatrudnienia, sprawowania przywództwa, jak i podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach. Będziemy pracować na rzecz znacznego zwiększenia poziomu inwestycji w celu wyeliminowania różnic w wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn oraz wzmocnienia wsparcia dla instytucji w odniesieniu do równości płci i wzmocnienia pozycji kobiet na poziomie globalnym, regionalnym i krajowym. Wyeliminowane zostaną wszelkie formy dyskryminacji i przemocy wobec kobiet i dziewcząt, m.in. poprzez uświadomienie i włączenie do tego procesu mężczyzn i chłopców. Systematyczne uwzględnianie perspektywy równouprawnienia w realizacji Agendy jest niezmiernie istotne.

21. Nowe cele i zadania wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2016 r. i będą wyznaczać kierunek decyzji podejmowanych w ciągu najbliższych 15 lat. Wszyscy będziemy dążyć do wdrożenia niniejszej Agendy we własnych krajach, a także na poziomie regionalnym i globalnym, biorąc pod uwagę różne realia krajowe, możliwości i poziomy rozwoju, z poszanowaniem krajowych zasad i priorytetów. Będziemy działać z poszanowaniem krajowej przestrzeni politycznej w zakresie trwałego i zrównoważonego wzrostu gospodarczego sprzyjającego integracji społecznej, w szczególności w odniesieniu do państw rozwijających się, przestrzegając jednocześnie stosownych międzynarodowych przepisów i zobowiązań. Uznajemy także znaczenie wymiarów regionalnych i subregionalnych, regionalnej integracji gospodarczej i wzajemnych połączeń dla zrównoważonego rozwoju. Ramy regionalne i subregionalne mogą ułatwić skuteczne przełożenie strategii zrównoważonego rozwoju na konkretne działania na szczeblu krajowym.

22. Każdy kraj stoi w obliczu różnych wyzwań w dążeniu do zrównoważonego rozwoju. Państwa najbardziej narażone, w szczególności kraje afrykańskie, kraje najslabiej rozwinięte, śródlądowe kraje rozwijające się i rozwijające się małe państwa wyspiarskie, zasługują na szczególną uwagę, podobnie jak kraje zmagające się z konfliktami i kraje po ich zakończeniu. Poważne wyzwania istnieją także w wielu krajach o średnim dochodzie.

23. Pozycja ludzi najbardziej podatnych na zagrożenia musi zostać wzmocniona. Wśród tych, których potrzeby są uwzględnione w Agendzie, znajdują się wszystkie dzieci, młodzież, osoby niepełnosprawne (z których ponad 80% żyje w ubóstwie), osoby zarażone wirusem HIV/AIDS, osoby starsze, rdzenna ludność, uchodźcy i przesiedleńcy wewnętrzni oraz migranci. Postanawiamy podejmować dalsze efektywne środki i działania, zgodnie z prawem międzynarodowym, w celu wyeliminowania przeszkód i ograniczeń, wzmocnienia wsparcia i zaspokojenia szczególnych potrzeb osób mieszkających na terenach dotkniętych złożonymi kryzysami humanitarnymi oraz na obszarach dotkniętych terroryzmem.

24. Zobowiązujemy się eliminować ubóstwo we wszystkich jego formach i wymiarach, m.in. poprzez wyeliminowanie skrajnego ubóstwa do roku 2030. Wszyscy ludzie muszą mieć zapewniony podstawowy standard życia, m.in. za pośrednictwem systemów ochrony socjalnej. Jesteśmy również zdecydowani wyeliminować głód i osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe, co ma dla nas priorytetowe znaczenie, a także wyeliminować wszelkie formy niedożywienia. W związku z tym, potwierdzamy ważną rolę Komitetu ds. Światowego Bezpieczeństwa Żywnościowego (*Committee on World Food Security*) i jego charakter sprzyjający integracji społecznej, oraz przyjmujemy z zadowoleniem Deklarację Rzymską ws. żywienia (*Rome Declaration on Nutrition*) i Ramowy plan działań⁸. Będziemy przeznaczać środki na rozwój obszarów wiejskich i zrównoważone rolnictwo i rybołówstwo, wspierając drobnych rolników, zwłaszcza kobiety pracujące w rolnictwie, pasterzy i rybaków w krajach rozwijających się, szczególnie w krajach najslabiej rozwiniętych.

25. Zobowiązujemy się do zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, sprawiedliwego i włączającego wszystkich do tego procesu, na wszystkich jego poziomach – edukacji przedszkolnej, nauki w szkole podstawowej, średniej oraz kształcenia technicznego i zawodowego. Wszyscy ludzie, bez względu na płeć, wiek, rasę lub pochodzenie etniczne, a także osoby niepełnosprawne, imigranci, rdzenna ludność, dzieci i młodzież, zwłaszcza, gdy znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji, powinny mieć możliwość nauki przez całe życie, aby zdobywać wiedzę i umiejętności potrzebne do wykorzystania szans i pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Będziemy dążyć do zapewnienia dzieciom i młodzieży dorastania w środowisku, w którym będą mieć zapewnioną odpowiednią opiekę, aby mogły w pełni korzystać ze swoich praw i możliwości, pomagając naszym krajom korzystać z dywidendy demograficznej, w tym za pośrednictwem bezpiecznych szkół i spójnych społeczności i rodzin.

26. W celu promowania zdrowia fizycznego, psychicznego i dobrobytu, a także wydłużenia oczekiwanej długości życia w odniesieniu do wszystkich ludzi, musimy zapewnić powszechną ochronę zdrowia i dostęp do wysokiej jakości opieki zdrowotnej. Nikt nie może zostać pominięty. Zobowiązujemy się do przyspieszenia postępów czynionych do tej pory w zakresie zmniejszania umieralności noworodków i dzieci oraz śmiertelności okołoporodowej matek, poprzez wyeliminowanie do 2030 roku wszystkich tego rodzaju zgonów, którym można zapobiec. Zobowiązujemy się

⁸ Światowa Organizacja Zdrowia, dokument EB 136/8, załączniki I, II

do zapewnienia powszechnego dostępu do świadczeń w zakresie zdrowia seksualnego i prokreacyjnego, w tym planowania rodziny, rozpowszechniania informacji i edukacji. Przyspieszymy także tempo postępów czynionych w zwalczaniu malarii, HIV/AIDS, gruźlicy, zapalenia wątroby, wirusa Ebola i innych chorób zakaźnych oraz epidemii, m.in. poprzez podjęcie działań w związku z rosnącą odpornością na środki przeciw drobnoustrojowe oraz problemem braku odpowiedzi wobec niektórych chorób w dotkniętych nimi krajach rozwijających się. Zobowiązujemy się do profilaktyki i leczenia chorób niezakaźnych, w tym zaburzeń behawioralnych, rozwojowych i neurologicznych, które stanowią poważne wyzwanie dla zrównoważonego rozwoju.

27. Będziemy dążyć do zbudowania solidnych fundamentów gospodarczych dla wszystkich naszych krajów. Trwały i zrównoważony wzrost gospodarczy uwzględniający włączenie społeczne ma kluczowe znaczenie dla dobrobytu. To będzie mogło zostać osiągnięte jedynie jeśli podzielimy się bogactwem i rozwiążemy problem nierówności dochodów. Będziemy pracować na rzecz budowania dynamicznych, zrównoważonych, innowacyjnych gospodarek, skoncentrowanych na potrzebach ludzi, wspierając zatrudnianie osób młodych oraz, w szczególności, wzmacniając pozycję ekonomiczną kobiet, a także zapewniając możliwość godnej pracy. Wyliminujemy pracę przymusową i handel ludźmi oraz pracę dzieci we wszystkich jej formach. Wszystkie kraje mogą czerpać korzyści z posiadania zdrowych i dobrze wykształconych pracowników, posiadających wiedzę i umiejętności potrzebne do efektywnej i satysfakcjonującej pracy oraz pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Będziemy wzmacniać zdolności produkcyjne krajów najsłabiej rozwiniętych we wszystkich sektorach, między innymi poprzez transformację strukturalną. Będziemy przyjmować polityki, które zwiększają zdolności produkcyjne, wydajność i produktywne zatrudnienie, służą integracji finansowej, zrównoważonemu rolnictwu, rozwojowi rybołówstwa i pasterstwa, zrównoważonemu rozwojowi przemysłowemu, powszechnemu dostępowi do niezawodnych, zrównoważonych, nowoczesnych i przystępnych cenowo usług energetycznych, systemom zrównoważonego transportu i jakości oraz stabilności infrastruktury.

28. Zobowiązujemy się do dokonywania zasadniczych zmian we wzorcach, według których nasze społeczeństwa produkują i konsumują towary i usługi. Rządy, organizacje międzynarodowe, sektor biznesu i inne podmioty niepaństwowe oraz obywatele muszą przyczynić się do zmiany nierównoważonych wzorców konsumpcji i produkcji, m.in. poprzez mobilizację – z wykorzystaniem wszystkich źródeł – pomocy finansowej i technicznej, w celu zwiększenia potencjału naukowego, technicznego i innowacyjnego krajów rozwijających się, aby kraje te mogły przejść na bardziej zrównoważone wzorce konsumpcji i produkcji. Zachęcamy do wdrażania dziesięcioletnich programów ramowych (*10-Year Framework of Programmes on Sustainable Consumption and Production Patterns – 10YFP on SCP*) na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji. Wszystkie kraje, z krajami rozwiniętymi jako wiodącymi, podejmują działania uwzględniając stopień rozwoju i możliwości krajów rozwijających się.

29. Uznajemy pozytywny wkład migrantów na rzecz wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu i zrównoważonego rozwoju. Ponadto uznajemy, że międzynarodowa migracja stanowi wielowymiarową rzeczywistość o kluczowym znaczeniu dla rozwoju krajów pochodzenia, tranzytu i przeznaczenia, która wymaga spójnych i kompleksowych rozwiązań. Będziemy współpracować na arenie międzynarodowej na rzecz zapewnienia bezpiecznych, uporządkowanych i regularnych migracji, odbywających się z pełnym poszanowaniem praw człowieka i z zapewnieniem humanitarnego traktowania migrantów, niezależnie od ich statusu imigracyjnego, z uwzględnieniem uchodźców i osób wysiedlonych. Taka współpraca

powinna również wzmocniać społeczności przyjmujące uchodźców, szczególnie w państwach rozwijających się. Podkreślamy prawo migrantów do powrotu do kraju swojego obywatelstwa i przypominamy, że państwa muszą zapewnić swoim powracającym obywatelom należyte przyjęcie.

30. Państwa są zdecydowanie wzywane do powstrzymania się przed ogłaszaniem oraz stosowaniem jakichkolwiek jednostronnych środków gospodarczych, finansowych lub handlowych, które są niezgodne z prawem międzynarodowym oraz Kartą Narodów Zjednoczonych, i które utrudniają pełne osiągnięcie rozwoju gospodarczego i społecznego, w szczególności w krajach rozwijających się.

31. Uznajemy, że Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu (*United Nations Framework Convention on Climate Change*)⁹ jest głównym międzynarodowym forum negocjowania globalnej odpowiedzi na zmiany klimatu. Jesteśmy zdeterminowani podjąć zdecydowane działania w związku z zagrożeniami stwarzanymi przez zmiany klimatu i degradację środowiska. Globalny charakter zmian klimatu wymaga jak najszerzej współpracy międzynarodowej, mającej na celu przyspieszenie redukcji globalnych emisji gazów cieplarnianych oraz podjęcia działań w związku z przystosowaniem się do negatywnych skutków zmian klimatu. Odnotowujemy z wielkim niepokojem znaczącą lukę pomiędzy łącznym efektem zadeklarowanych przez strony ograniczeń globalnej rocznej emisji gazów cieplarnianych do 2020 roku, a całością emisji, która umożliwiłaby utrzymanie wzrostu średniej temperatury globalnej poniżej 2°C lub 1,5°C powyżej poziomu przedindustrialnego.

32. W oczekiwaniu na 21. sesję Konferencji Stron w Paryżu, podkreślamy zaangażowanie wszystkich państw w pracę na rzecz osiągnięcia ambitnego i powszechnego porozumienia klimatycznego. Potwierdzamy, że protokół, inny instrument prawny lub uzgodniony wynik posiadający moc prawną na mocy Konwencji, mający zastosowanie do wszystkich stron, będzie odnosić się w sposób zrównoważony do m.in. łagodzenia skutków, adaptacji, finansów, rozwoju i transferu technologii oraz budowania potencjału; a także przejrzystości działań i wsparcia.

33. Uznajemy, że rozwój społeczny i gospodarczy zależy od zrównoważonego gospodarowania zasobami naturalnymi naszej planety. W związku z tym jesteśmy zdeterminowani do ochrony oraz zrównoważonego użytkowania mórz i oceanów, zasobów słodkiej wody, a także lasów, gór i terenów suchych oraz do ochrony różnorodności biologicznej, ekosystemów i dziko żyjących gatunków. Jesteśmy również zdecydowani promować zrównoważoną turystykę, rozwiązać problem niedoboru wody i jej zanieczyszczenia, wzmocnić współpracę w zakresie pustynnienia, burz piaskowych, degradacji gleby i susz oraz wspierać działania zwiększające odporność na skutki katastrof i zmniejszające ich ryzyko. W związku z tym oczekujemy na 13. sesję Konferencji stron konwencji o różnorodności biologicznej (*Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity*), która będzie miała miejsce w Meksyku w 2016 r.

34. Uznajemy, że zrównoważony rozwój obszarów miejskich i zarządzanie tymi obszarami mają kluczowe znaczenie dla jakości życia ludzi. Będziemy współpracować z lokalnymi władzami i społecznościami, aby odnawiać i planować nasze miasta i osiedla ludzkie w sposób sprzyjający spójności społecznej i bezpieczeństwu osobistemu oraz stymulować innowacje i zatrudnienie. Ograniczymy negatywne skutki urbanizacji i stosowanie substancji chemicznych, które są niebezpieczne dla zdrowia ludzkiego i środowiska, m.in. poprzez bezpieczne i przyjazne dla środowiska zarządzanie chemikaliami, ograniczenie wytwarzania

⁹ ONZ, *Seria Traktatów*, t. 1771, nr 30822

odpadów, ich recykling oraz bardziej efektywne wykorzystanie wody i energii. Będziemy także prowadzić prace na rzecz zminimalizowania wpływu miast na globalny system klimatyczny. Będziemy także uwzględniać zmiany i prognozy demograficzne w naszych krajowych strategiach i polityce rozwoju obszarów wiejskich i miejskich. Oczekujemy na nadchodzącą Konferencję Narodów Zjednoczonych w sprawie zrównoważonego rozwoju mieszkalnictwa i miast (*United Nations Conference on Housing and Sustainable Urban Development*), która odbędzie się w Quito w Ekwadorze.

35. Zrównoważony rozwój nie może być zrealizowany w warunkach braku pokoju i bezpieczeństwa; a pokój i bezpieczeństwo będą zagrożone bez zrównoważonego rozwoju. Nowa Agenda dostrzega potrzebę budowania pokojowych i sprawiedliwych społeczeństw sprzyjających integracji, które zapewniają równy dostęp do wymiaru sprawiedliwości i są oparte na poszanowaniu praw człowieka (w tym prawa do rozwoju), na skutecznej praworządności i dobrym sprawowaniu rządów na wszystkich poziomach oraz na przejrzystych, skutecznych i odpowiedzialnych instytucjach. Agenda podejmuje kwestie związane z czynnikami, które powodują przemoc, brak bezpieczeństwa i niesprawiedliwość, takie jak brak równości, korupcja, złe sprawowanie rządów i nielegalne przepływy środków finansowych oraz broni. Musimy podwoić nasze wysiłki zmierzające do rozwiązania lub zapobiegania konfliktom i do wspierania krajów po przebytych konfliktach, m.in. poprzez zapewnienie kobietom możliwości odgrywania istotnej roli w budowaniu pokoju i budowania państwa. Wzywamy do podejmowania dalszych, skutecznych środków i działań, zgodnie z prawem międzynarodowym, w celu wyeliminowania przeszkód na drodze do pełnej realizacji prawa do samostanowienia przez narody żyjące pod okupacją kolonialną i obcą, co w dalszym ciągu negatywnie wpływa na ich rozwój ekonomiczny i społeczny, jak również stan ich środowiska.

36. Zobowiązujemy się promować międzykulturowe zrozumienie, tolerancję, wzajemny szacunek i etykę globalnego obywatelstwa oraz współodpowiedzialność. Uznajemy różnorodność przyrodniczą i kulturową świata oraz fakt, że wszystkie kultury i cywilizacje mogą przyczynić się do budowania zrównoważonego rozwoju, odgrywając w tym procesie kluczową rolę.

37. Kolejnym ważnym bodźcem zrównoważonego rozwoju jest sport. Uznajemy rosnący udział sportu w rozwoju i budowaniu pokoju poprzez promowanie tolerancji i szacunku, a także udział sportu we wzmacnianiu pozycji kobiet i ludzi młodych, pojedynczych osób i społeczności, jak również w ochronie zdrowia, edukacji i realizacji celów integracji społecznej.

38. Potwierdzamy, zgodnie z Kartą Narodów Zjednoczonych, potrzebę poszanowania integralności terytorialnej i niezależności politycznej państw.

Środki wdrażania

39. Skala nowej Agendy i jej ambitne zamierzenia wymagają ożywienia globalnego partnerstwa w celu zagwarantowania jej wdrożenia. Zobowiązujemy się w pełni do podjęcia działań w tym zakresie. Partnerstwo to będzie działać w duchu globalnej solidarności, w szczególności solidarności z najuboższymi i ludźmi w trudnej sytuacji. Ułatwi ono intensywne globalne zaangażowanie we wspieranie realizacji wszystkich celów i zadań, łącząc rządy, sektor prywatny, społeczeństwo obywatelskie, system Narodów Zjednoczonych inne podmioty oraz mobilizując wszystkie dostępne zasoby.

40. Środki przewidziane w zadaniach służących realizacji celu 17. i w ramach każdego celu zrównoważonego rozwoju mają kluczowe znaczenie dla realizacji naszej Agendy i są równie ważne jak pozostałe cele i zadania. Agenda, wraz z Celami

Zrównoważonego Rozwoju, może zostać zrealizowana w ramach ożywionego globalnego partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju, przy wsparciu konkretnych polityk i działań, jak określono w dokumencie końcowym przyjętym po 3. Międzynarodowej konferencji ws. finansowania rozwoju, która miała miejsce w Addis Abebie od 13 do 16 lipca 2015 r. Przyjmujemy z zadowoleniem przyjęcie przez Zgromadzenie Ogólne *Planu działania* uchwalonego w Addis Abebie¹⁰, który stanowi integralną część Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030. Uznajemy, że pełne wdrożenie *Planu działania z Addis Abeby* ma kluczowe znaczenie dla realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju i zadań.

41. Uznajemy, że każdy kraj ponosi główną odpowiedzialność za własny rozwój gospodarczy i społeczny. Nowa Agenda uwzględnia środki niezbędne do realizacji celów i zadań. Uznajemy, że będą one wymagać mobilizacji środków finansowych, jak również budowania potencjału i transferu technologii przyjaznych dla środowiska do krajów rozwijających się na korzystnych warunkach, w tym na warunkach preferencyjnych, w drodze wzajemnego porozumienia. Finanse publiczne, zarówno krajowe jak i międzynarodowe, będą odgrywać kluczową rolę w świadczeniu podstawowych usług i dostarczaniu dóbr publicznych, a także katalizowaniu innych źródeł finansowania. Uznajemy rolę zróżnicowanego sektora prywatnego, począwszy od mikroprzedsiębiorstw po spółdzielnie i międzynarodowe korporacje, a także rolę organizacji społeczeństwa obywatelskiego i organizacji dobroczynnych we wdrażaniu nowej Agendy.

42. Popieramy wdrożenie odpowiednich strategii i programów działań, w tym Deklaracji i Programu działań ze Stambułu¹¹, Ścieżki przyspieszonych sposobów działania na rzecz małych i rozwijających się krajów (*SIDS Accelerated Modalities of Action – SAMOA – Pathway*)¹² oraz Programu działań na rzecz rozwijających się krajów śródlądowych na dekadę 2014 – 2024 przyjętego w Wiedniu (*Vienna Programme of Action for Landlocked Developing Countries for the Decade 2014–2024*)¹³, i potwierdzamy dużą wagę wspierania Agendy 2063 Unii Afrykańskiej i programu Nowego partnerstwa dla rozwoju Afryki¹⁴ (*The African Union's Agenda 2063 and the programme of the New Partnership for Africa's Development*) które wszystkie stanowią integralną część nowej Agendy. Dostrzegamy poważne wyzwanie, jakiemu muszą sprostać kraje objęte konfliktami i te po zakończonych konfliktach w dążeniu do osiągnięcia trwałego pokoju i zrównoważonego rozwoju.

43. Podkreślamy, że międzynarodowe finanse publiczne odgrywają ważną rolę w uzupełnianiu wysiłków podejmowanych przez poszczególne kraje w celu uruchomienia krajowych środków publicznych, zwłaszcza w krajach najuboższych i najbardziej podatnych na zagrożenia, o ograniczonych zasobach krajowych. Ważnym wykorzystaniem międzynarodowych finansów publicznych, w tym oficjalnej pomocy rozwojowej (*Official Development Assistance – ODA*), jest przyspieszenie uruchomienia dodatkowych środków z innych źródeł, zarówno publicznych jak i prywatnych. Donatorzy ODA potwierdzają swoje odpowiednie zobowiązania, w tym zobowiązanie złożone przez wiele krajów rozwiniętych – osiągnięcia poziomu 0,7% dochodu narodowego brutto przekazywanego na oficjalną

¹⁰ Plan działań z Addis Abeby przyjęty podczas 3. Międzynarodowej konferencji ws. finansowania rozwoju (Plan działań z Addis Abeby), przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne w dniu 27 lipca 2015 r. (rezolucja 69/313, załącznik)

¹¹ *Raport z 4. Konferencji Organizacji Narodów Zjednoczonych ws. krajów najsłabiej rozwiniętych, Stambuł, Turcja, 9-13 maja 2011 r.* (A/CONF.219/7), rozdz. I i II

¹² Rezolucja 69/15, załącznik

¹³ Rezolucja 69/137, załącznik II

¹⁴ A/57/304, załącznik

pomoc rozwojową (ODA/GNI) do krajów rozwijających się oraz 0,15-0,2% ODA/GNI do krajów najsłabiej rozwiniętych.

44. Uznajemy znaczenie, jakie ma dla międzynarodowych instytucji finansowych wspieranie, zgodnie z ich mandatami, przestrzeni politycznej każdego kraju, w szczególności krajów rozwijających się. Ponownie zobowiązujemy się rozszerzać i wzmacniać głos i uczestnictwo krajów rozwijających się – w tym krajów afrykańskich, krajów najsłabiej rozwiniętych, rozwijających się krajów śródłądowych, rozwijających się małych państw wyspiarskich i krajów o średnim dochodzie – w podejmowaniu decyzji gospodarczych i ustalaniu norm na szczeblu międzynarodowym oraz globalnym zarządzaniu gospodarczym.

45. Uznajemy również istotną rolę, którą pełnią parlamenty narodowe poprzez uchwalanie ustawodawstwa i zatwierdzanie budżetów, a także ich rolę w zagwarantowaniu odpowiedzialności za realizację naszych zobowiązań. Rządy i instytucje publiczne będą również ściśle współpracować w zakresie realizacji zobowiązań z władzami regionalnymi i lokalnymi, instytucjami subregionalnymi, instytucjami międzynarodowymi, środowiskiem akademickim, organizacjami dobroczynnymi, grupami wolontariuszy i innymi podmiotami.

46. Podkreślamy ważną rolę i względną przewagę prawidłowo wyposażonego, właściwego merytorycznie, spójnego, efektywnego i skutecznego systemu Narodów Zjednoczonych we wspieraniu realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju i zrównoważonego rozwoju. Podkreślając znaczenie wzmocnionej odpowiedzialności własnej narodów i przywództwa na szczeblu krajowym, wyrażamy nasze poparcie dla dialogu toczącego się w Radzie Gospodarczej i Społecznej (ECOSOC) w sprawie długoterminowego pozycjonowania systemu rozwojowego Organizacji Narodów Zjednoczonych w ramach niniejszej Agendy.

Kontynuacja i przegląd działań

47. Nasze rządy ponoszą główną odpowiedzialność za prowadzenie działań następczych i przeglądów na szczeblu krajowym, regionalnym i globalnym, w odniesieniu do postępów w realizacji celów i zadań w ciągu najbliższych 15 lat. Aby wzmocnić odpowiedzialność wobec naszych obywateli, będziemy prowadzić systematyczne działania i przeglądy na różnych szczeblach, jak określono w niniejszej Agendzie oraz w Programie działań z Addis Abeby. Forum polityczne wysokiego szczebla działające pod auspicjami Zgromadzenia Ogólnego i Rady Gospodarczej i Społecznej będzie odgrywać kluczową rolę w nadzorowaniu podejmowanych działań oraz przeglądów na poziomie globalnym.

48. We wsparciu realizacji tych działań będą wykorzystywane wskaźniki, które są opracowywane. Do pomiaru postępów i w celu zapewnienia, że nikt nie zostanie pominięty, potrzebne będą odpowiednio zdezagregowane, dostępne, aktualne, rzetelne i wysokiej jakości dane. Odgrywają one kluczową rolę w procesie decyzyjnym. Wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, powinny być stosowane dane i informacje uzyskane za pośrednictwem istniejących mechanizmów sprawozdawczych. Zgadza się na intensyfikację naszych wysiłków w celu wzmocnienia potencjału statystycznego w krajach rozwijających się, zwłaszcza w krajach afrykańskich, krajach najsłabiej rozwiniętych, rozwijających się krajach śródłądowych, rozwijających się małych państwach wyspiarskich i w krajach o średnich dochodach. Zobowiązujemy się do opracowania bardziej kompleksowych mierników postępów, które będą stanowić uzupełnienie produktu krajowego brutto.

Wezwanie do działań w celu zmiany naszego świata

49. Siedemdziesiąt lat temu, światowi przywódcy reprezentujący poprzednie pokolenie zebrali się w celu utworzenia Organizacji Narodów Zjednoczonych. Z popiołów wojny i podziałów ukształtowali tę Organizację oraz przyświecając jej wartości pokoju, dialogu i współpracy międzynarodowej, stanowiące podstawę jej funkcjonowania. Najwyższym ucieleśnieniem tych wartości jest Karta Narodów Zjednoczonych.

50. Dzisiaj także podejmujemy decyzję o wielkim, historycznym znaczeniu. Postanawiamy zbudować lepszą przyszłość dla wszystkich ludzi, w tym milionów tych, którym odmówiono szansy na godziwe, godne i satysfakcjonujące życie oraz osiągnięcie ich pełnego potencjału ludzkiego. Możemy być pierwszym pokoleniem, któremu uda się położyć kres ubóstwu; możemy być także ostatnim, które ma szansę na uratowanie naszej planety. W 2030 roku świat będzie lepszym miejscem, jeśli tylko uda nam się zrealizować nasze cele.

51. Dokument, który dziś przedstawiamy – Agenda dotycząca globalnych działań na najbliższe 15 lat – jest kartą praw dla ludzi i naszej planety w XXI wieku. Dzieci oraz młode kobiety i młodzi mężczyźni, odgrywający kluczową rolę w procesie zmian, znajdą w nowych celach platformę, za której pośrednictwem będą mogli zrealizować swoje nieskończone możliwości podejmowania działań na rzecz stworzenia lepszego świata.

52. „My, narody” – tymi wzniosłymi słowami rozpoczyna się preambuła Karty Narodów Zjednoczonych. To właśnie „my, narody” wyruszamy dziś w podróż drogą, która zaprowadzi nas do 2030 r. W podróż tę wyruszamy wraz z rządami i parlamentami, strukturami Organizacji Narodów Zjednoczonych i innymi instytucjami międzynarodowymi, władzami lokalnymi, rdzenną ludnością, społeczeństwem obywatelskim, biznesem i sektorem prywatnym, środowiskiem naukowym oraz akademickim i wszystkimi ludźmi. Miliony już się zaangażowały w niniejszą Agendę i będzie to ich Agenda. Jest to Agenda należąca do ludzi, stworzona przez ludzi i dla ludzi – i to, jak wierzymy, zapewni jej sukces.

53. Przyszłość ludzkości i naszej planety leży w naszych rękach. Leży ona również w rękach dzisiejszego młodego pokolenia, które przekaże pochodnię przyszłym generacjom. Wyzaczyliśmy drogę do zrównoważonego rozwoju; to od nas wszystkich będzie zależeć, czy podróż tą drogą zakończy się powodzeniem, a to, co dzięki niej zyskamy, pozostanie z nami na zawsze.

Cele Zrównoważonego Rozwoju i powiązane z nimi zadania

54. W wyniku otwartego dla wszystkich zainteresowanych stron procesu negocjacji międzyrządowych, oraz w oparciu o propozycję Otwartej Grupy Roboczej ds. Celów Zrównoważonego Rozwoju¹⁵, która obejmuje część wstępną określającą kontekst następujących po niej treści, określiliśmy i uzgodniliśmy poniższe cele i zadania.

55. Cele Zrównoważonego Rozwoju i powiązane z nimi zadania są zintegrowane i niepodzielne, globalne w swojej naturze i uniwersalne, z uwzględnieniem różnych realiów, możliwości i poziomów rozwoju w poszczególnych krajach oraz z poszanowaniem ich polityki i przyjętych priorytetów. Zadania są ambitne i globalne, każdy rząd wyznacza swoje zadania ukierunkowane wymaganiami globalnymi, z uwzględnieniem krajowych uwarunkowań. Poszczególne rządy zadecydują także w jaki sposób te ambitne, globalne zadania powinny zostać włączone do krajowych procesów planowania, polityk i strategii. Ważne jest uznanie powiązania między zrównoważonym rozwojem a innymi istotnymi procesami zachodzącymi w gospodarce, społeczeństwie i środowisku.

56. Uznajemy, że podejmując decyzje odnoszące się do tych celów i zadań, każdy kraj stoi w obliczu szczególnych wyzwań, z którymi musi się zmierzyć dążąc do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju. Podkreślamy szczególne wyzwania stojące przed krajami najbardziej narażonymi, a w szczególności krajami afrykańskimi, krajami najslabiej rozwiniętymi, rozwijającymi się krajami śródlądowymi i rozwijającymi się małymi państwami wyspiarskimi, a także szczególne wyzwania, z którymi muszą się zmierzyć kraje o średnich dochodach. Szczególnej uwagi wymagają również kraje dotknięte konfliktami.

57. Stwierdzamy brak dostępnych wartości początkowych w odniesieniu do kilku zadań i wzywamy do zwiększenia wsparcia w zakresie bardziej intensywnego gromadzenia danych statystycznych oraz budowania potencjału w państwach członkowskich, aby opracować krajowe i globalne wartości początkowe w przypadkach kiedy takowe jeszcze nie istnieją. Zobowiązujemy się do wyeliminowania tej luki w gromadzeniu danych, aby móc przekazywać bardziej szczegółowe informacje o poczynionych postępach, w szczególności w odniesieniu do tych zadań określonych poniżej, dla których brak jest jednoznacznych celów liczbowych.

58. Zachęcamy państwa do podejmowania nieustających wysiłków na innych forach w celu rozwiązania kluczowych problemów, które stwarzają potencjalne wyzwania dla wdrożenia naszej Agendy i szanujemy niezależność mandatów w ramach tych procesów. Chcemy, by niniejsza Agenda i jej wdrożenie wspierało podobne procesy i podejmowane w ich ramach decyzje i pozostawało bez uszczerbku dla tych procesów i decyzji.

59. Uznajemy, że w każdym kraju funkcjonują różne podejścia, wizje, modele i narzędzia, zgodnie z krajowymi uwarunkowaniami i priorytetami, stosowane w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju; potwierdzamy, że Ziemia oraz jej ekosystemy są naszym wspólnym domem, a „Matka Ziemia” jest często używanym zwrotem w wielu krajach i regionach.

¹⁵ Zawarta w raporcie Otwartej grupy roboczej Zgromadzenia Ogólnego ds. celów zrównoważonego rozwoju (A/68/970 oraz Sprostowanie 1)

Cele Zrównoważonego Rozwoju

- Cel 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie
- Cel 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo
- Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt
- Cel 4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie
- Cel 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt
- Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi
- Cel 7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie
- Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywnie zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi
- Cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność
- Cel 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami
- Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu
- Cel 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji
- Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom*
- Cel 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony
- Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustoszenie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej
- Cel 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu

Cel 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju

* Uznając, że Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu jest głównym międzynarodowym i międzyrządowym forum dla negocjowania globalnej odpowiedzi na zmiany klimatu.

Cel 1. Wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie

1.1 Do 2030 roku wyeliminować skrajne ubóstwo w odniesieniu do wszystkich ludzi na całym świecie, aktualnie określone jako utrzymywanie się za mniej niż 1,25 USD dziennie

1.2 Do 2030 roku zmniejszyć przynajmniej o połowę odsetek mężczyzn, kobiet i dzieci żyjących w ubóstwie, we wszystkich jego wymiarach określonych zgodnie z polityką danego kraju

1.3 Wdrożyć właściwe dla poszczególnych krajów systemy i mechanizmy zabezpieczenia społecznego dla wszystkich ludzi, włącznie z najniższymi klasami społecznymi, oraz objąć nimi do 2030 roku jak największą liczbę ludzi ubogich i szczególnie narażonych

1.4 Do 2030 roku zapewnić wszystkim kobietom i mężczyznom, w szczególności osobom ubogim i szczególnie podatnym na zagrożenia, równe prawa w dostępie do zasobów gospodarczych oraz podstawowych usług, prawo do własności i sprawowania kontroli nad gruntami i innym mieniem, prawo dziedziczenia, dostęp do stosownych nowych technologii oraz usług finansowych, w tym mikrofinansowania

1.5 Do 2030 roku zbudować odporność na zagrożenia wśród osób ubogich i narażonych na zagrożenia, zmniejszyć ich podatność na zagrożenia i bezbronność wobec ekstremalnych zjawisk klimatycznych oraz innych wstrząsów gospodarczych, społecznych i środowiskowych, a także katastrof naturalnych

1.a Zagwarantować znaczącą mobilizację środków pochodzących z różnych źródeł, w tym ze zwiększonej współpracy rozwojowej, by zapewnić odpowiednie i przewidywalne środki dla krajów rozwijających się, w szczególności dla państw najslabiej rozwiniętych, w celu umożliwienia realizacji programów i polityki w zakresie wyeliminowania ubóstwa we wszystkich jego formach

1.b Stworzyć ramy stabilnej polityki na poziomie krajowym, regionalnym i międzynarodowym w oparciu o strategię rozwoju wspierające ubogich i uwzględniające kwestię płci, by wesprzeć szybkie inwestowanie w działania ukierunkowane na eliminację ubóstwa

Cel 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo

2.1 Do 2030 roku wyeliminować głód i zapewnić wszystkim ludziom, w szczególności ubogim i narażonym na zagrożenia, w tym niemowlętom, dostęp do bezpiecznej i pożywnej żywności w wystarczającej ilości przez cały rok

2.2 Do 2030 roku wyeliminować wszystkie formy niedożywienia, w tym do 2025 r. zrealizować uzgodnione na szczeblu międzynarodowym zadania dotyczące zaburzeń wzrostu wśród dzieci poniżej piątego roku życia oraz zapewnić właściwą żywność dla dorastających dziewcząt, ciężarnych i karmiących kobiet oraz osób starszych

2.3 Do 2030 roku podwoić wydajność rolnictwa i dochody drobnych producentów żywności, w szczególności kobiet, rdzennej ludności, rodzinnych gospodarstw rolnych, pasterzy i rybaków, m.in. poprzez bezpieczny i równy dostęp do ziemi oraz innych zasobów i czynników produkcji, dostęp do wiedzy, usług finansowych i rynków oraz możliwości zwiększenia wartości dodanej i zatrudnienia poza sektorem rolniczym

2.4 Do 2030 roku utworzyć systemy zrównoważonej produkcji żywności oraz wdrożyć praktyki prężnego rolnictwa mające zwiększyć wydajność i produkcję, zachować ekosystemy, wzmocnić zdolność przystosowania się do zmian klimatu, ekstremalnych zjawisk pogodowych, suszy, powodzi i innych katastrof, a także mające stopniowo poprawiać jakość gleby i gruntów

2.5 Do 2020 roku zapewnić różnorodność genetyczną nasion, roślin uprawnych, zwierząt hodowlanych i udomowionych oraz powiązanych z nimi dzikich gatunków, w tym poprzez skutecznie zarządzane i różnorodne banki nasion i roślin na poziomie krajowym, regionalnym i międzynarodowym, jak również promować uczciwy i sprawiedliwy podział oraz dostęp do korzyści płynących z wykorzystania zasobów genetycznych oraz związanej z nimi tradycyjnej wiedzy, zgodnie z ustaleniami na szczepku międzynarodowym

2.a Zwiększyć inwestycje, w tym poprzez wzmocnioną współpracę międzynarodową, w infrastrukturę obszarów wiejskich, badania w dziedzinie rolnictwa i usług, rozwój technologii oraz banki zasobów genetycznych roślin i inwentarza żywego w celu zwiększenia zdolności produkcyjnych gospodarstw rolnych w krajach rozwijających się, zwłaszcza w tych najslabiej rozwiniętych

2.b Ograniczyć i zapobiegać restrykcjom handlowym i nieprawidłowościom na światowych rynkach rolnych, w tym poprzez równoczesną likwidację wszystkich form rolnych subwencji eksportowych i wszystkich innych środków wywozowych o analogicznym działaniu, zgodnie z mandatem Rundy z Doha (*Doha Development Round*)

2.c Podjąć działania zapewniające prawidłowe funkcjonowanie rynków towarów żywnościowych i ich pochodnych oraz ułatwiających dostęp do aktualnych informacji rynkowych, w tym do informacji o rezerwach żywnościowych, by ograniczyć ekstremalną niestabilność cen żywności

Cel 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt

3.1 Do 2030 roku zmniejszyć globalny wskaźnik umieralności okołoporodowej do poziomu poniżej 70 przypadków na 100 000 żywych urodzeń

3.2 Do 2030 roku wyeliminować przypadki zgonów, którym można zapobiec, wśród noworodków i dzieci poniżej piątego roku życia. Wszystkie państwa będą dążyć do ograniczenia umieralności noworodków i osiągnięcia maksymalnego poziomu 12 przypadków zgonów na 1000 żywych urodzeń i umieralności dzieci poniżej piątego roku życia do maksymalnego poziomu 25 przypadków zgonów na 1000 żywych urodzeń

3.3 Do 2030 roku wyeliminować epidemie AIDS, gruźlicy, malarii i zaniedbanych chorób tropikalnych oraz zwalczyć wirusowe zapalenie wątroby, choroby wodopochodne oraz inne choroby zakaźne

3.4 Do 2030 roku obniżyć o 1/3 przedwczesną umieralność z powodu chorób niezakaźnych poprzez zapobieganie i leczenie oraz promowanie zdrowia psychicznego i dobrobytu

3.5 Wzmocnić zapobieganie i leczenie uzależnień od środków odurzających, w tym narkotyków oraz szkodliwego spożycia alkoholu

3.6 Do 2020 roku zmniejszyć o połowę liczbę wszystkich rannych i ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych na świecie

3.7 Do 2030 roku zapewnić powszechny dostęp do świadczeń z zakresu zdrowia seksualnego i prokreacyjnego, w tym planowania rodziny, informacji i edukacji, oraz włączyć zdrowie prokreacyjne do krajowych strategii i programów

3.8 Zapewnić powszechną opiekę zdrowotną, w tym zabezpieczenie przed ryzykiem finansowym, dostęp do wysokiej jakości podstawowej opieki zdrowotnej oraz bezpiecznych, skutecznych, wysokiej jakości, przystępnych cenowo leków i szczepionek

3.9 Do 2030 roku znacząco obniżyć liczbę zgonów i chorób powodowanych przez niebezpieczne substancje chemiczne oraz zanieczyszczenie i skażenie powietrza, wody i gleby

3.a Zintensyfikować proces wdrażania Ramowej konwencji Światowej Organizacji Zdrowia o ograniczeniu użycia tytoniu (*World Health Organization Framework Convention on Tobacco Control*) we wszystkich krajach, stosownie do potrzeb

3.b Wspierać badania oraz opracowanie nowych szczepionek i leków przeciwko chorobom zakaźnym i niezakaźnym, które dotyczą przede wszystkim kraje rozwijające się. Zapewnić dostęp do podstawowych leków i szczepionek po przystępnej cenie, zgodnie z Deklaracją z Doha dotyczącą Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej i zdrowia publicznego (*Doha Declaration on the TRIPS Agreement and Public Health*), które potwierdza prawo krajów rozwijających się do korzystania w pełni z postanowień Porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej (*Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*) odnośnie do wykorzystania elastyczności w celu ochrony zdrowia publicznego i w szczególności zapewnienia wszystkim dostępu do leków

3.c Znacznie zwiększyć finansowanie ochrony zdrowia, jak również nabór, rozwój, szkolenie i utrzymanie pracowników opieki zdrowotnej w krajach rozwijających się, szczególnie w tych najslabiej rozwiniętych oraz rozwijających się małych państwach wyspiarskich

3.d Wzmocnić zdolność wszystkich krajów, szczególnie państw rozwijających się, w zakresie wczesnego ostrzegania, redukcji ryzyka oraz zarządzania krajowym i globalnym ryzykiem w obszarze zdrowia

Cel 4. Zapewnić wszystkim wysokiej jakości edukację oraz promować uczenie się przez całe życie

4.1 Do 2030 roku zapewnić wszystkim dziewczętom i chłopcom uzyskanie nieodpłatnej, sprawiedliwej, dobrej jakości edukacji na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym, prowadzącej do istotnych i efektywnych rezultatów

4.2 Do 2030 roku zapewnić wszystkim dziewczętom i chłopcom dostęp do możliwości wysokiej jakości rozwoju we wczesnym dzieciństwie, opieki i edukacji przedszkolnej przygotowującej do rozpoczęcia edukacji na poziomie podstawowym

4.3 Do 2030 roku zapewnić wszystkim kobietom i mężczyznom równy dostęp do przystępnej finansowo i wysokiej jakości edukacji technicznej, zawodowej i wyższej, w tym do uczelni wyższych

4.4 Do 2030 roku znacznie zwiększyć liczbę młodzieży i dorosłych, którzy posiadają odpowiednie umiejętności, w tym techniczne i zawodowe, potrzebne do uzyskania zatrudnienia, znalezienia godziwej pracy i rozwoju przedsiębiorczości

4.5 Do 2030 roku wyeliminować nierówność płci w edukacji i zapewnić równy dostęp do edukacji i szkolenia zawodowego na wszystkich poziomach dla najsłabszych, w tym dla osób niepełnosprawnych, rdzennej ludności oraz dla dzieci w bardzo trudnej sytuacji

4.6 Do 2030 roku zapewnić nabycie umiejętności czytania, pisania oraz liczenia przez młodzież i znaczny odsetek osób dorosłych, zarówno kobiet jak i mężczyzn

4.7 Do 2030 roku zapewnić, że wszyscy uczący się przyswoją wiedzę i naberą umiejętności potrzebne do promowania zrównoważonego rozwoju, w tym, między innymi, poprzez edukację na rzecz zrównoważonego rozwoju i zrównoważonego stylu życia, praw człowieka, równości płci, promowania kultury pokoju i niestosowania przemocy, globalnego obywatelstwa oraz docenienia różnorodności kulturowej i wkładu kultury w zrównoważony rozwój

4.a Tworzyć nowe i ulepszać stan istniejących już placówek edukacyjnych, które powinny uwzględniać potrzeby dzieci, osób niepełnosprawnych i różnice płci, a także zapewnić bezpieczne, wolne od przemocy, efektywne i sprzyjające włączeniu społecznemu środowisko nauczania dla wszystkich

4.b Do 2020 roku znacząco zwiększyć globalnie liczbę stypendiów dla obywateli krajów rozwijających się, w szczególności dla osób pochodzących z krajów najsłabiej rozwiniętych, rozwijających się małych państw wyspiarskich i krajów afrykańskich, aby umożliwić im studiowanie na wyższych uczelniach, w tym dostęp do szkoleń zawodowych, technologii informacyjnych i komunikacyjnych, programów technicznych, inżynierskich i naukowych w krajach rozwiniętych i rozwijających się

4.c Do 2030 roku znacząco zwiększyć liczbę wykwalifikowanych nauczycieli, w tym w drodze międzynarodowej współpracy w zakresie szkolenia nauczycieli w krajach rozwijających się, szczególnie w krajach najsłabiej rozwiniętych i rozwijających się małych państwach wyspiarskich

Cel 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt

5.1 Wyeliminować dyskryminację wobec kobiet i dziewcząt we wszystkich formach na całym świecie

5.2 Wyeliminować wszelkie formy przemocy wobec kobiet i dziewcząt w sferze publicznej i prywatnej, w tym handel ludźmi, wykorzystywanie seksualne i inne formy wyzysku

5.3 Wyeliminować wszelkie szkodliwe praktyki, takie jak wczesne i przymusowe małżeństwa, małżeństwa dzieci, a także okaleczanie żeńskich narządów płciowych

5.4 Uznać i docenić nieodpłatną opiekę i pracę w domu poprzez zapewnienie świadczeń publicznych, infrastruktury, zabezpieczenia społecznego oraz poprzez promowanie wspólnej odpowiedzialności w gospodarstwie domowym i rodzinie, zgodnie z krajowymi uwarunkowaniami

5.5 Zapewnić kobietom pełny i efektywny udział oraz równe szanse w pełnieniu funkcji przywódczych na wszystkich szczeblach procesu decyzyjnego w życiu politycznym, ekonomicznym i publicznym

5.6 Zapewnić powszechny dostęp do ochrony zdrowia seksualnego i prokreacyjnego oraz korzystanie z praw prokreacyjnych, zgodnie z Programem działań międzynarodowej konferencji na rzecz ludności i rozwoju (*Programme of Action of the International Conference on Population and Development*), Pekińską platformą działania (*Beijing Platform for Action*) i dokumentami końcowymi ich konferencji przeglądowych

5.a Przeprowadzić reformy zapewniające kobietom równe prawa w dostępie do zasobów gospodarczych, prawa własności, sprawowania kontroli nad gruntami i innym mieniem, dostęp do usług finansowych, prawo dziedziczenia oraz prawo do korzystania z zasobów naturalnych, zgodnie z prawem krajowym

5.b Upowszechnić korzystanie z technologii, w szczególności technologii informacyjnych i komunikacyjnych, by przyczynić się do wzmocnienia pozycji kobiet

5.c Przyjąć oraz wzmocnić politykę i skuteczne ustawodawstwo promujące równość płci oraz wzmacniające pozycję kobiet i dziewcząt na wszystkich szczeblach

Cel 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi

6.1 Do 2030 roku zapewnić powszechny i sprawiedliwy dostęp do bezpiecznej wody pitnej po przystępnej cenie

6.2 Do 2030 roku zapewnić wszystkim ludziom dostęp do odpowiednich i godziwych warunków sanitarnych i higieny oraz wyeliminować praktyki defekacji na otwartej przestrzeni, przy czym należy zwrócić szczególną uwagę na potrzeby kobiet, dziewcząt i osób w szczególnie trudnej sytuacji

6.3 Do 2030 roku poprawić jakość wód poprzez zmniejszenie zanieczyszczeń, likwidowanie wysypisk śmieci, ograniczenie stosowania szkodliwych substancji chemicznych i innych niebezpiecznych materiałów. Zmniejszyć o połowę ilość nie oczyszczonych ścieków oraz znacząco podnieść poziom recyklingu i bezpiecznego ponownego wykorzystania materiałów w skali globalnej

6.4 Do 2030 roku znacząco podnieść efektywność wykorzystania wód we wszystkich sektorach oraz zapewnić zrównoważony pobór oraz zapasy wody słodkiej, by rozwiązać problem niedoboru wody i znacząco zmniejszyć liczbę ludzi cierpiących z tego powodu

6.5 Do 2030 roku wdrożyć zintegrowane zarządzanie zasobami wodnymi na wszystkich poziomach, w tym poprzez odpowiednią współpracę transgraniczną

6.6 Do 2020 roku zapewnić ochronę i odtworzyć ekosystemy zależne od wody, w tym tereny górskie, lasy, tereny podmokłe, rzeki, jeziora i warstwy wodonośne

6.a Do 2030 roku rozszerzyć współpracę międzynarodową i wsparcie potencjału krajów rozwijających się w podejmowaniu działań i opracowaniu programów związanych z wodą i warunkami sanitarnymi, m.in. w takich dziedzinach jak: gromadzenie wody, odsalanie, efektywna gospodarka wodna, oczyszczanie ścieków, recykling i technologie ponownego wykorzystania wody

6.b Wspierać i wzmacniać udział lokalnych społeczności w poprawie gospodarowania zasobami wodnymi i polepszaniu infrastruktury sanitarnej

Cel 7. Zapewnić wszystkim dostęp do źródeł stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie

7.1 Do 2030 roku zapewnić powszechny dostęp do przystępnych cenowo, niezawodnych i nowoczesnych usług energetycznych

7.2 Do 2030 roku znacząco zwiększyć udział odnawialnych źródeł energii w globalnym miksie energetycznym

7.3 Do 2030 roku podwoić wskaźnik wzrostu globalnej efektywności zużycia energii

7.a Do 2030 roku zwiększyć międzynarodową współpracę ułatwiającą dostęp do badań nad czystą energią i technologii w obszarze energii odnawialnej, efektywności energetycznej oraz zaawansowanych i czystszych technologii paliw kopalnych, a także promować inwestowanie w infrastrukturę energetyczną i czyste technologie energetyczne

7.b Do 2030 roku rozbudować infrastrukturę i zmodernizować technologie umożliwiające dostęp do nowoczesnych i zrównoważonych usług energetycznych dla wszystkich mieszkańców krajów rozwijających się, w szczególności państw najslabiej rozwiniętych, rozwijających się małych państw wyspiarskich i rozwijających się krajów śródlądowych, zgodnie z ich programami rozwojowymi

Cel 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienia oraz godną pracę dla wszystkich ludzi

8.1 Utrzymać wzrost gospodarczy na jednego mieszkańca, biorąc pod uwagę krajowe uwarunkowania, oraz, w szczególności, osiągnąć i utrzymać przynajmniej 7% roczny wzrost produktu krajowego brutto w krajach najslabiej rozwiniętych

8.2 Osiągnąć wyższy poziom wydajności gospodarczej poprzez dywersyfikację, modernizację technologiczną i innowacje, a także poprzez skupienie się na sektorach o wysokiej wartości dodanej oraz o wysokim wskaźniku pracochłonności

8.3 Promować politykę rozwojową wspierającą działalność produkcyjną, tworzenie godziwych miejsc pracy, przedsiębiorczość, kreatywność i innowacje, oraz zachęcać do wychodzenia z szarej strefy i rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym poprzez dostęp do usług finansowych

8.4 Do 2030 roku stopniowo zwiększać globalną efektywność wykorzystania zasobów w konsumpcji i produkcji oraz dążyć do zerwania z zależnością między wzrostem gospodarczym i degradacją środowiska, zgodnie z dziesięcioletnimi programami ramowymi na rzecz zrównoważonej konsumpcji i produkcji (*10-Year Framework of Programmes on Sustainable Consumption and Production*) z wiodącą rolą krajów rozwiniętych

8.5 Do 2030 roku zapewnić pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich kobiet i mężczyzn, w tym dla ludzi młodych i osób niepełnosprawnych; zapewnić jednakowe wynagrodzenie za pracę o takiej samej wartości

8.6 Do 2020 roku znacznie zmniejszyć odsetek młodych ludzi pozostających bez pracy i nie uczestniczących w procesie edukacji lub szkoleniach

8.7 Podjąć natychmiastowe i efektywne środki, by wyeliminować pracę przymusową, współczesne formy niewolnictwa i handel ludźmi; zakazać i wyeliminować najgorsze formy pracy dzieci, w tym rekrutację i wykorzystywanie dzieci-żołnierzy. Do 2025 roku wyeliminować pracę dzieci we wszystkich jej formach

8.8 Chronić prawa pracownicze oraz promować bezpieczne środowisko pracy dla wszystkich pracowników, w tym pracowników-migrantów, w szczególności dla kobiet migrantek i osób mających niepewne zatrudnienie

8.9 Do 2030 roku opracować i wdrożyć polityki promujące zrównoważoną turystykę, która tworzy miejsca pracy oraz promuje lokalną kulturę i produkty

8.10 Zwiększyć zdolność krajowych instytucji finansowych, aby ułatwić i rozszerzyć dostęp do bankowości, ubezpieczeń i usług finansowych dla wszystkich

8.a Zwiększyć wsparcie w ramach Pomocy na rzecz rozwoju handlu (*Aid for Trade*) skierowane do krajów rozwijających się, w szczególności państw najsłabiej rozwiniętych, w tym poprzez Wzmocniony zintegrowany ramowy program pomocy technicznej na rzecz rozwoju handlu dla najsłabiej rozwiniętych państw (*Enhanced Integrated Framework for Trade-related Technical Assistance to Least Developed Countries*)

8.b Do 2020 roku opracować i wdrożyć globalną strategię w zakresie zatrudniania młodych ludzi oraz Globalny pakt pracy (*Global Jobs Pact*) przygotowany przez Międzynarodową Organizację Pracy

Cel 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone przemysłowanie oraz wspierać innowacyjność

9.1 Budować niezawodną, zrównoważoną, trwałą i stabilną infrastrukturę dobrej jakości, w tym infrastrukturę regionalną i transgraniczną, wspierającą rozwój gospodarczy i dobrobyt ludzi. Zapewnić wszystkim ludziom równy dostęp do infrastruktury po przystępnej cenie

9.2 Promować zrównoważoną, sprzyjającą włączeniu społecznemu. industrializację i do 2030 roku znacznie zwiększyć udział przemysłu w zatrudnieniu i wytwarzaniu PKB, biorąc pod uwagę uwarunkowania krajowe oraz podwoić ten udział w krajach najsłabiej rozwiniętych

9.3 Zwiększyć dostęp małych i innych przedsiębiorstw, w tym przemysłowych, w szczególności w krajach rozwijających się, do usług finansowych i przystępnych kredytów oraz włączyć je w łańcuchy wartości i zapewnić im udział w rynku

9.4 Do 2030 roku zmodernizować infrastrukturę i unowocześnić przemysł, by zapewnić jego zrównoważony rozwój, przy zwiększeniu efektywności wykorzystania zasobów oraz stosowaniu czystych i przyjaznych dla środowiska technologii i procesów produkcyjnych, przy udziale wszystkich krajów, zgodnie z ich możliwościami

9.5 Zintensyfikować badania naukowe i podnieść poziom technologiczny sektora przemysłowego we wszystkich krajach, szczególnie w krajach rozwijających się, w tym poprzez, do 2030 roku, innowacje, znaczne zwiększenie liczby pracowników sektora badawczo-rozwojowego przypadających na każdy milion osób oraz poprzez zwiększanie publicznych i prywatnych nakładów finansowych na rozwój

9.a Ułatwić rozwój zrównoważonej i stabilnej infrastruktury w krajach rozwijających się poprzez zwiększenie wsparcia finansowego, technologicznego i technicznego dla krajów afrykańskich, krajów najsłabiej rozwiniętych, rozwijających się krajów śródziemnych i rozwijających się małych państw wyspiarskich

9.b Wspierać krajowy rozwój technologiczny, badania i innowacyjność w krajach rozwijających się, w tym poprzez prowadzenie polityki sprzyjającej m.in. dywersyfikacji przemysłowej i zwiększaniu wartości dodanej dóbr surowcowych

9.c Znacząco zwiększyć dostęp do technologii informacyjnych i komunikacyjnych oraz dążyć do zapewnienia przystępnego cenowo i powszechnego dostępu do internetu w krajach najsłabiej rozwiniętych do 2020 roku

Cel 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami

10.1 Do 2030 roku stopniowo osiągać i utrzymywać wzrost dochodu uzyskiwanego przez najbiedniejsze 40% populacji na poziomie wyższym niż średnia krajowa

10.2 Do 2030 roku umożliwić i promować uczestnictwo w życiu społecznym, gospodarczym i politycznym wszystkich ludzi, bez względu na wiek, płeć, niepełnosprawność, rasę, pochodzenie etniczne, narodowość, religię, status ekonomiczny bądź inne czynniki

10.3 Zapewnić równe szanse oraz zmniejszać istniejące nierówności poprzez eliminowanie dyskryminujących praw, polityk i praktyk oraz promować odpowiednią legislację, polityki i działania w tym zakresie

10.4 Przyjąć polityki, w szczególności fiskalną, w zakresie zabezpieczenia społecznego i wynagrodzeń oraz stopniowo osiągać większą równość

10.5 Poprawić regulacje i monitorowanie globalnych rynków i instytucji finansowych oraz wzmocnić wdrażanie tych regulacji

10.6 Wzmocnić reprezentację i głos krajów rozwijających się w procesie decyzyjnym w międzynarodowych instytucjach gospodarczych i finansowych, by budować bardziej skuteczne, wiarygodne, odpowiedzialne i praworządne instytucje

10.7 Ułatwiać uporządkowaną, bezpieczną, regularną i odpowiedzialną migrację oraz przepływ ludzi, w tym poprzez implementację zaplanowanych i dobrze zarządzanych polityk migracyjnych

10.a Wprowadzić w życie zasadę specjalnego i zróżnicowanego traktowania krajów rozwijających się, w szczególności tych najsłabiej rozwiniętych, zgodnie z wytycznymi Światowej Organizacji Handlu (WTO)

10.b Zapewnić oficjalną pomoc rozwojową (ODA) i przepływ środków finansowych, w tym bezpośrednie inwestycje zagraniczne, do krajów najbardziej potrzebujących, w szczególności do państw najsłabiej rozwiniętych, krajów afrykańskich, rozwijających się małych państw wyspiarskich i rozwijających się państw śródlądowych, zgodnie z krajowymi planami i programami tych krajów

10.c Do 2030 roku zmniejszyć koszty transakcyjne zagranicznych przekazów pieniężnych migrantów do mniej niż 3% i wyeliminować kanały, w których te koszty przekraczają 5%

Cel 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu

11.1 Do 2030 roku zapewnić wszystkim ludziom dostęp do odpowiednich, bezpiecznych i przystępnych cenowo mieszkań oraz podstawowych usług, a także poprawić warunki życia w slumsach

11.2 Do 2030 roku zapewnić wszystkim ludziom dostęp do bezpiecznych, przystępnych cenowo, zrównoważonych i łatwo dostępnych systemów transportu,

podnieść poziom bezpieczeństwa na drogach, zwłaszcza poprzez rozwój transportu publicznego, zwracając szczególną uwagę na potrzeby grup szczególnie wrażliwych, kobiet, dzieci, osób niepełnosprawnych oraz osób starszych

11.3 Do 2030 roku zintensyfikować zrównoważoną urbanizację sprzyjającą włączeniu społecznemu oraz możliwości partycypacji w zintegrowanym i zrównoważonym planowaniu i zagospodarowaniu ludzkich osiedli we wszystkich krajach

11.4 Wzmocnić wysiłki na rzecz ochrony i zabezpieczenia światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego

11.5 Do 2030 roku znacząco zmniejszyć liczbę zgonów w wyniku katastrof naturalnych, w tym powodzi oraz zmniejszyć liczbę osób nimi dotkniętych; znacząco obniżyć bezpośrednie straty ekonomiczne w stosunku do globalnego PKB, poniesione w wyniku katastrof, w szczególności katastrof związanych z wodą, skupiając się na ochronie osób ubogich i grup szczególnie wrażliwych

11.6 Do 2030 roku zmniejszyć wskaźnik per capita niekorzystnego oddziaływania miast na środowisko, zwracając szczególną uwagę na jakość powietrza oraz gospodarkę odpadami komunalnymi i innymi rodzajami odpadów

11.7 Do 2030 roku zapewnić łatwy i powszechny dostęp do bezpiecznych terenów zielonych sprzyjających integracji społecznej i takiej samej przestrzeni publicznej, szczególnie kobietom, dzieciom, osobom starszym i osobom niepełnosprawnym

11.a Wspierać korzystne ekonomicznie, społecznie i środowiskowo połączenia pomiędzy obszarami miejskimi, podmiejskimi i wiejskimi poprzez wzmocnienie planowania zagospodarowania na poziomie krajowym i regionalnym

11.b Do 2020 roku znacząco zwiększyć liczbę miast i osiedli ludzkich opracowujących i wdrażających zintegrowane polityki oraz plany dążące do zwiększenia integracji społecznej i efektywności wykorzystywania zasobów, łagodzenia skutków i przystosowania do zmian klimatycznych, odporności na skutki klęsk żywiołowych. Rozwijać i wdrażać kompleksowe zarządzanie ryzykiem klęsk na wszystkich poziomach, zgodnie z Ramowym programem działania z Sendai na rzecz ograniczania ryzyka katastrof na lata 2015 – 2030 (*Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 – 2030*)

11.c Wspierać kraje najslabiej rozwinięte, w tym poprzez pomoc finansową i techniczną, w budowaniu zrównoważonych i stabilnych budynków z wykorzystaniem miejscowych materiałów

Cel 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji

12.1 Wdrożyć dziesięcioletnie programy ramowe w zakresie wzorców zrównoważonej konsumpcji i produkcji (*10-Year Framework of Programmes on Sustainable Consumption and Production*) dla wszystkich krajów, z krajami rozwiniętymi przewodzącymi tym działaniom oraz z uwzględnieniem stopnia rozwoju i możliwości krajów rozwijających się

12.2 Do 2030 roku zapewnić zrównoważone zarządzanie i efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych

12.3 Do 2030 roku zmniejszyć o połowę globalną ilość marnowanej żywności per capita w sprzedaży detalicznej i konsumpcji, zmniejszyć straty żywnościowe w procesie produkcji i dystrybucji, w tym straty powstałe podczas zbiorów

12.4 Do 2020 roku zapewnić przyjazne środowisku zarządzanie chemikaliami i wszystkimi rodzajami odpadów podczas ich całego cyklu życia, w zgodzie z ustalonymi ramami międzynarodowymi oraz znacząco zmniejszyć poziom uwalniania tych substancji do powietrza, wody i gleby, tym samym minimalizując ich negatywny wpływ na zdrowie człowieka i środowisko

12.5 Do 2030 roku istotnie obniżyć poziom wytwarzania odpadów poprzez zapobieganie, redukcję, recykling i ponowne użycie

12.6 Zachęcać przedsiębiorstwa, w szczególności te duże i międzynarodowe, do wdrażania praktyk w zakresie zrównoważonego rozwoju i uwzględniania informacji na ten temat w swoich cyklicznych raportach

12.7 Promować praktyki w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych, zgodnie z polityką i priorytetami krajowymi

12.8 Do 2030 roku zapewnić dostęp do istotnych informacji i podnieść świadomość wszystkich ludzi na całym świecie w zakresie zrównoważonego rozwoju i stylu życia w zgodzie z naturą

12.a Wspierać kraje rozwijające się we wzmacnianiu ich potencjału naukowego i technologicznego w dążeniu do wdrożenia wzorców zrównoważonej konsumpcji i produkcji

12.b Opracowywać i wdrażać narzędzia monitorujące wpływ zrównoważonego rozwoju na zrównoważoną turystykę tworzącą miejsca pracy oraz promującą lokalną kulturę i produkty

12.c Zracjonalizować nieefektywne subwencje na paliwa kopalne, sprzyjające ich zbędnemu zużyciu, poprzez usunięcie nieprawidłowości rynkowych, zgodnie z uwarunkowaniami krajowymi, w tym poprzez restrukturyzację podatków i stopniowe wycofywanie szkodliwych dotacji tam, gdzie one występują, odnotowując ich wpływ na środowisko, biorąc w pełni pod uwagę specyficzne potrzeby i uwarunkowania krajów rozwijających się oraz minimalizować możliwy niekorzystny wpływ na ich rozwój, w sposób, który chroni ubogie i dotknięte społeczności

Cel 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom*

13.1 Wzmocnić zdolności adaptacyjne i odporność na zagrożenia klimatyczne i klęski żywiołowe we wszystkich krajach

13.2 Włączyć działania na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatu do krajowych polityk, strategii i planów

13.3 Zwiększyć poziom edukacji, świadomości oraz potencjał ludzki i instytucjonalny w zakresie łagodzenia zmian klimatu, adaptacji do nich, ograniczenia skutków zmian klimatu oraz systemów wczesnego ostrzegania przed zagrożeniami

13.a Wywiązać się ze zobowiązania podjętego przez państwa rozwinięte, będące stronami Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu w celu zmobilizowania wspólnie 100 miliardów USD rocznie do 2020 roku, ze wszystkich źródeł, aby zaspokoić potrzeby krajów rozwijających się w kontekście

*Uznając, że Ramowa konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu jest głównym międzynarodowym i międzyrządowym forum dla negocjowania globalnej odpowiedzi na zmiany klimatu.

znaczących działań łagodzących skutki zmian klimatu oraz zapewnić przejrzystość i pełną funkcjonalność Zielonego funduszu klimatycznego (*Green Climate Fund*) poprzez jego jak najszybszą kapitalizację

13.b Promować mechanizmy zwiększające zdolność efektywnego planowania i zarządzania w zakresie zmian klimatu w krajach najsłabiej rozwiniętych i rozwijających się małych państwach wyspiarskich, w tym poprzez skupienie uwagi na potrzebach kobiet, młodzieży oraz lokalnych i marginalizowanych grup społecznych

Cel 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony

14.1 Do 2025 roku zapobiegać i znacznie zmniejszyć poziom wszelkich rodzajów zanieczyszczeń morza, w szczególności powstałych w wyniku działalności na lądzie, w tym zrzucaniu do mórz odpadów stałych i zanieczyszczeń substancjami odżywczymi

14.2 Do 2020 zapewnić ochronę ekosystemów morskich i przybrzeżnych oraz gospodarować nimi w sposób zrównoważony w celu uniknięcia znacznego niekorzystnego oddziaływania na ich stan, wzmacniać odporność ekosystemów i podjąć działania na rzecz ich odtworzenia oraz zapewnić dobry stan i produktywność oceanów

14.3 Zminimalizować skutki zakwaszenia oceanów, w tym poprzez wzmocnioną współpracę naukową na wszystkich szczeblach

14.4 Do 2020 roku skutecznie uregulować kwestie połowów oraz wyeliminować nadmierne połowy ryb, nielegalne, niezarejestrowane i nieuregulowane rybołówstwo oraz destrukcyjne praktyki połowów, oraz wdrożyć poparte naukowo plany gospodarowania, tak by w możliwie najkrótszym czasie odbudować populację ryb, co najmniej do poziomu umożliwiającego maksymalny, odnawialny poziom zrównoważonych połowów, zgodnie z charakterystyką poszczególnych gatunków

14.5 Do 2020 roku objąć ochroną co najmniej 10% wybrzeży i obszarów morskich, zgodnie z krajowym i międzynarodowym prawem i korzystając z najlepszych dostępnych informacji naukowych

14.6 Do 2020 roku wyeliminować określone formy subwencji na rybołówstwo, które przyczyniają się do nadmiernych połowów ryb, wyeliminować subwencje przyczyniające się do nielegalnego, niezarejestrowanego i nieuregulowanego rybołówstwa; nie wprowadzać nowych subwencji tego typu, przyznając, że odpowiednie i skuteczne, specyficzne i zróżnicowane traktowanie krajów rozwijających się i najsłabiej rozwiniętych powinno być integralnym elementem negocjacji dotyczących subwencji na rybołówstwo, prowadzonych w ramach Światowej Organizacji Handlu¹⁶

14.7 Do 2030 roku zwiększyć korzyści ekonomiczne dla rozwijających się małych państw wyspiarskich i krajów najsłabiej rozwiniętych, płynące z wykorzystywania zasobów morskich, w tym poprzez zrównoważone zarządzanie rybołówstwem, akwakulturą i turystyką

14.a Poszerzać wiedzę naukową, rozwijać potencjał badawczy i przekazywać technologie morskie, uwzględniając kryteria i wytyczne Międzyrządowej komisji

¹⁶ Uwzględniając negocjacje prowadzone przez Światową Organizację Handlu, Agendę rozwojową z Doha oraz mandat ministerialny z Hong Kongu

oceanograficznej ws. transferu technologii morskich (*Intergovernmental Commission Criteria and Guidelines on the Transfer of Technology*), aby poprawić stan oceanów i zwiększyć wpływ morskiej różnorodności biologicznej na rozwój krajów rozwijających się, w szczególności rozwijających się małych państw wyspiarskich i krajów najslabiej rozwiniętych

14.b Zapewnić lokalnym rybakom łowiącym na małą skalę dostęp do rynków i zasobów morskich

14.c Zwiększyć ochronę i zrównoważone wykorzystywanie oceanów i ich zasobów poprzez wdrażanie prawa międzynarodowego, zgodnego z Konwencją Narodów Zjednoczonych o prawie morza (*United Nations Convention on the Law of the Sea – UNCLOS*), która zapewnia ramy prawne ochrony i zrównoważonego wykorzystania oceanów i ich zasobów, zgodnie z paragrafem 158 dokumentu „Przyszłość, jakiej chcemy” (*The Future We Want*)

Cel 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej

15.1 Do 2020 roku zapewnić ochronę, przywracanie i zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych i słodkowodnych ekosystemów śródlądowych oraz usług ekosystemowych, jakich dostarczają, w szczególności lasów, mokradel, terenów górskich i terenów suchych, zgodnie ze zobowiązaniami międzynarodowymi

15.2 Do 2020 roku promować wdrażanie zrównoważonego gospodarowania wszystkimi typami lasów, zahamować proces wylesiania, odtworzyć zdegradowane lasy, znacząco zwiększyć zalesienie oraz ponowne zalesienie na poziomie globalnym

15.3 Do 2030 roku zwalczyć pustynnienie, odtworzyć zdegradowane obszary i gleby, w tym tereny dotknięte pustynnieniem, suszami i powodzią; dążyć do budowy świata, w którym nie będzie występować proces degradacji gruntów

15.4 Do 2030 roku zapewnić ochronę ekosystemów górskich, w tym ich różnorodności biologicznej w celu zwiększenia ich zdolności do dostarczania korzyści niezbędnych do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju

15.5 Podjąć pilne i znaczące działania zmniejszające degradację naturalnych siedlisk, powstrzymać utratę różnorodności biologicznej oraz do 2020 roku objąć ochroną zagrożone gatunki i zapobiec ich wyginięciu

15.6 Promować uczciwy i sprawiedliwy podział korzyści płynących z wykorzystania zasobów genetycznych oraz promować właściwy dostęp do tych zasobów, zgodnie z międzynarodowymi postanowieniami

15.7 Podjąć pilne działania, które położą kres procederowi kłusownictwa i handlu chronionymi gatunkami zwierząt i roślin; podjąć działania zapobiegające nabywaniu i sprzedaży nielegalnych produktów dzikiej przyrody

15.8 Do 2020 roku wprowadzić środki zapobiegające wprowadzaniu nowych gatunków obcych na danym obszarze oraz znacząco zmniejszyć ich wpływ na ekosystemy wodne i lądowe; kontrolować lub wyeliminować wybrane gatunki

15.9 Do 2020 roku włączyć kwestie wartości różnorodności biologicznej i ekosystemów do krajowych i lokalnych planów oraz mechanizmów rozwojowych, strategii redukcji ubóstwa oraz sprawozdawczości

15.a Mobilizować i znacząco zwiększyć środki finansowe z różnych źródeł na ochronę i zrównoważone wykorzystywanie różnorodności biologicznej i ekosystemów

15.b Mobilizować znaczące fundusze z różnych źródeł i na wszystkich szczeblach w celu zrównoważonego gospodarowania lasami oraz zapewnić krajom rozwijającym się odpowiednie bodźce sprzyjające takiemu zarządzaniu, w tym ochronę lasów i ponowne zalesienie

15.c Wzmocnić globalne wysiłki na rzecz zwalczania kłusownictwa i handlu chronionymi gatunkami, w tym poprzez zwiększenie możliwości korzystania przez lokalne społeczności ze zrównoważonych źródeł utrzymania

Cel 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu

16.1 Znacząco zmniejszyć poziom przemocy we wszystkich jej formach oraz związany z nią wskaźnik śmiertelności na całym świecie

16.2 Wyeliminować nadużycia, wykorzystywanie i handel ludźmi oraz wszelkie formy przemocy i tortur wobec dzieci

16.3 Promować rządy prawa na poziomie krajowym i międzynarodowym oraz zapewnić wszystkim równy dostęp do wymiaru sprawiedliwości

16.4 Do 2030 roku znacząco zmniejszyć nielegalne przepływy finansowe i handel bronią; wzmocnić proces odzyskiwania i zwracania skradzionego mienia oraz zwalczać wszelkie formy przestępczości zorganizowanej

16.5 Znacząco zmniejszyć poziom korupcji i łapówkarstwa we wszystkich formach

16.6 Budować skuteczne, odpowiedzialne i przejrzyste instytucje na wszystkich szczeblach

16.7 Zapewnić elastyczny, otwarty, partycypacyjny i reprezentatywny proces podejmowania decyzji na wszystkich szczeblach

16.8 Rozszerzyć i wzmocnić udział krajów rozwijających się w światowych instytucjach międzynarodowego porządku prawnego

16.9 Do 2030 roku zapewnić wszystkim osobom tożsamość prawną, w tym rejestrację urodzeń

16.10 Zapewnić powszechny dostęp do informacji oraz ochronę podstawowych wolności, zgodnie z krajową legislacją i porozumieniami międzynarodowymi

16.a Wzmocnić adekwatne instytucje krajowe, w tym poprzez współpracę międzynarodową, w celu budowania potencjału na wszystkich szczeblach, w szczególności w krajach rozwijających się, na rzecz zapobiegania przemocy oraz zwalczania terroryzmu i przestępczości

16.b Promować i egzekwować prawo nie dyskryminujące nikogo oraz polityki na rzecz zrównoważonego rozwoju

Cel 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalnego partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju**Finanse**

17.1 Zwiększyć mobilizację krajowych środków, w tym poprzez międzynarodowe wsparcie na rzecz krajów rozwijających się, w celu poprawy ściągalności podatków i innych przychodów

17.2 W pełni wdrożyć zobowiązania krajów rozwiniętych do przekazania oficjalnej pomocy rozwojowej (ODA), w tym zobowiązanie podjęte przez wiele krajów rozwiniętych do osiągnięcia poziomu oficjalnej pomocy rozwojowej w wysokości 0,7% dochodu narodowego brutto (ODA/GNI) na rzecz krajów rozwijających się i 0,15-0,20% ODA/GNI dla krajów najsłabiej rozwiniętych; zachęca się państwa będące donatorami ODA do rozważenia ustanowienia celu co najmniej 0,20% ODA/GNI dla krajów najsłabiej rozwiniętych

17.3 Zmobilizować dodatkowe środki finansowe dla krajów rozwijających się z różnorodnych źródeł

17.4 Pomóc krajom rozwijającym się w osiągnięciu długoterminowej zdolności do spłaty długu poprzez skoordynowane polityki ukierunkowane odpowiednio na wsparcie finansowania długu, jego redukcję oraz restrukturyzację, zgodnie z uwarunkowaniami. Podjąć działania w zakresie zadłużenia zewnętrznego ubogich krajów o wysokim zadłużeniu by zredukować ciężar długu

17.5 Przyjąć i wdrożyć systemy promocji inwestycji dla krajów najsłabiej rozwiniętych

Technologia

17.6 Wzmocnić współpracę Północ-Południe i Południe-Południe oraz regionalną i międzynarodową współpracę trójstronną w zakresie dostępu do nauki, technologii i innowacji; zintensyfikować proces dzielenia się wiedzą na wspólnie ustalonych warunkach, w tym poprzez wzmocnioną koordynację istniejących już mechanizmów, w szczególności na szczeblu Narodów Zjednoczonych oraz poprzez globalny mechanizm ułatwiania dostępu do technologii

17.7 Promować rozwój, transfer, rozpowszechnianie i rozprzestrzenianie technologii przyjaznych środowisku w państwach rozwijających się, na korzystnych i preferencyjnych warunkach, w oparciu o wspólne uzgodnienia

17.8 Do 2017 roku w pełni uruchomić bank technologii oraz mechanizm budowania potencjału naukowego, technologicznego i innowacyjnego na rzecz krajów najsłabiej rozwiniętych; zwiększyć wykorzystanie technologii kluczowych dla rozwoju, w szczególności technologii informacyjnych i komunikacyjnych

Budowanie potencjału

17.9 Zwiększyć międzynarodowe wsparcie na rzecz wdrażania efektywnej i ukierunkowanej budowy potencjału celem wsparcia narodowych planów realizacji wszystkich celów zrównoważonego rozwoju w krajach rozwijających się, w tym poprzez współpracę Północ-Południe, Południe-Południe oraz współpracę trójstronną

Handel

17.10 Promować powszechny, uregulowany, otwarty, nie dyskryminujący i sprawiedliwy wielostronny system handlowy w ramach Światowej Organizacji Handlu, w tym z wykorzystaniem rezultatów negocjacji Programu Rozwoju z Doha

17.11 Znacząco zwiększyć eksport krajów rozwijających się, w szczególności mając na celu podwojenie udziału krajów najsłabiej rozwiniętych w globalnym eksporcie do 2020 roku

17.12 Zrealizować terminowe wdrożenie bezcelowego i bez kwotowego dostępu do rynku w sposób trwały dla wszystkich najsłabiej rozwiniętych krajów, zgodnie z decyzjami Światowej Organizacji Handlu, w tym poprzez zapewnienie, że preferencyjne reguły pochodzenia mające zastosowanie do przywozu z krajów najsłabiej rozwiniętych są przejrzyste, proste i przyczyniają się do ułatwienia dostępu do rynku

Kwestie systemowe*Spójność polityczno-instytucjonalna*

17.13 Wzmocnić globalną stabilność makroekonomiczną, w tym poprzez koordynację i spójność realizowanych polityk

17.14 Wzmocnić spójność polityk na rzecz zrównoważonego rozwoju

17.15 Szanować przestrzeń polityczną każdego państwa i wiodącą rolę rządów w stworzeniu i wdrożeniu polityki na rzecz zrównoważonego rozwoju i eliminacji ubóstwa

Partnerstwa wielostronne

17.16 Wzmocnić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju, uzupełnione o partnerstwa wielostronne, które mobilizują i dzielą się wiedzą, kompetencjami, technologią i środkami finansowymi, by wspierać osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju we wszystkich krajach, szczególnie w tych rozwijających się

17.17 Zachęcać do tworzenia i promować efektywne partnerstwa publiczne, publiczno-prywatne i partnerstwa z udziałem społeczeństwa obywatelskiego, budowane na doświadczeniu i strategiach pozyskiwania zasobów w ramach partnerstwa

Dane, monitorowanie i odpowiedzialność

17.18 Do 2020 roku zwiększyć wsparcie na rzecz budowy potencjału w państwach rozwijających się, w tym państwach najsłabiej rozwiniętych i rozwijających się małych państwach wyspiarskich, aby znacząco zwiększyć dostęp do aktualnych, rzetelnych i wysokiej jakości danych zdegregowanych według dochodu, płci, wieku, rasy, pochodzenia etnicznego, statusu migracyjnego, niepełnosprawności, położenia geograficznego i innych cech dostosowanych do kontekstu narodowego

17.19 Do 2030 roku wykorzystać rozpoczęte inicjatywy do opracowania wskaźników pomiaru postępu w zakresie zrównoważonego rozwoju, które będą uzupełnieniem dla produktu krajowego brutto oraz wspierać budowę potencjału statystycznego w państwach rozwijających się

Środki wdrażania i partnerstwo globalne

60. Potwierdzamy nasze silne zobowiązanie na rzecz pełnego wdrożenia niniejszej nowej Agendy. Uznajemy, że osiągnięcie naszych ambitnych celów i zadań nie będzie możliwe bez ożywionego i wzmocnionego globalnego partnerstwa i równie ambitnych środków realizacji. Ożywione globalne partnerstwo ułatwi intensywne, globalne zaangażowanie się we wspieranie realizacji wszystkich celów i zadań, jednocząc we wspólnych wysiłkach rządy, sektor prywatny, społeczeństwo obywatelskie, system Narodów Zjednoczonych i inne podmioty oraz mobilizując wszystkie dostępne zasoby.

61. Cele i zadania określone w Agendzie przewidują środki konieczne do realizacji naszych zbiorowych ambicji. Środki służące realizacji zadań w ramach każdego celu zrównoważonego rozwoju i cel 17, odnoszący się do tych środków, mają kluczowe znaczenie dla realizacji naszej Agendy i są równie ważne jak pozostałe cele i zadania. Będziemy je traktować na równi priorytetowo w naszych wysiłkach zmierzających do wdrożenia niniejszej Agendy, jak i w ramach globalnych wskaźników służących monitorowaniu czynionych przez nas postępów.

62. Niniejsza Agenda, wraz z Celami Zrównoważonego Rozwoju, może zostać zrealizowana w ramach ożywionego globalnego partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju, przy wsparciu wynikającym z realizacji konkretnych polityk i działań określonych w Planie działania z Addis Abeby, który stanowi integralną część Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030. Plan działania z Addis Abeby wspiera, uzupełnia i pomaga rozpatrywać w szerszym kontekście środki określone w Agendzie 2030 w odniesieniu do zadań służących osiągnięciu celów. Odnosi się ona do krajowych środków publicznych, biznesu i finansów na poziomie krajowym i międzynarodowym, międzynarodowej współpracy na rzecz rozwoju, handlu międzynarodowego, jako siły napędowej rozwoju, zadłużenia i jego zrównoważenia, uwzględniając kwestie systemowe oraz budowanie potencjału naukowego, technologicznego, innowacyjnego, a także danych, monitorowania i podejmowanych działań.

63. Nasze wysiłki będą się koncentrować na opracowaniu i realizacji spójnych krajowych strategii zrównoważonego rozwoju, wspieranych przez zintegrowane krajowe ramy finansowania. Podtrzymujemy, że każdy kraj ponosi główną odpowiedzialność za swój rozwój gospodarczy i społeczny, i że rola krajowych polityk i strategii rozwoju jest nie do przecenienia. Szanujemy przestrzeń polityczną każdego kraju i jego przywódczą rolę w zakresie realizacji polityki zwalczania ubóstwa i promocji zrównoważonego rozwoju, w zgodzie z odpowiednimi przepisami i zobowiązaniami międzynarodowymi. Krajowe wysiłki na rzecz rozwoju muszą być jednocześnie wspierane przez sprzyjające międzynarodowe otoczenie gospodarcze, w tym spójny i wspierający się wzajemnie handel światowy, systemy monetarne i finansowe, a także wzmocnione globalne zarządzanie gospodarcze. Kluczowe znaczenie mają także procesy generowania i ułatwiania dostępności odpowiedniej wiedzy i technologii w skali globalnej. Zobowiązujemy się do realizacji spójnej polityki oraz zapewnienia warunków sprzyjających zrównoważonemu rozwojowi na wszystkich poziomach i przez wszystkich uczestników, a także ożywienia globalnego partnerstwa na rzecz zrównoważonego rozwoju.

64. Popieramy wdrożenie odpowiednich strategii i programów działania, w tym Deklaracji i programu działań przyjętego w Stambule, Ścieżki przyspieszonych sposobów działania na rzecz małych i rozwijających się krajów (*the SIDS Accelerated Modalities of Action – SAMOA – Pathway*) oraz Programu działań na rzecz rozwijających się krajów śródlądowych na dekadę 2014-2024 (*the Vienna Programme*

of Action for Landlocked Developing Countries for the Decade 2014–2024) przyjętego w Wiedniu, i potwierdzamy dużą wagę wspierania Agendy 2063 Unii Afrykańskiej (*the African Union's Agenda 2063*) i programu Nowego partnerstwa dla rozwoju Afryki (*the programme of the New Partnership for Africa's Development*), które stanowią integralną część nowej Agendy. Dostrzegamy poważne wyzwanie, jakim są kraje objęte konfliktami i te po zakończonych konfliktach w dążeniu do osiągnięcia trwałego pokoju i zrównoważonego rozwoju.

65. Uznajemy, że kraje o średnich dochodach wciąż stoją w obliczu poważnych wyzwań na drodze do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju. W celu zapewnienia trwałości dokonanych dotychczas osiągnięć, należy wzmocnić wysiłki na rzecz rozwiązania bieżących problemów poprzez wymianę doświadczeń, poprawę koordynacji oraz lepsze i skoncentrowane wsparcie systemu rozwoju Narodów Zjednoczonych, międzynarodowych instytucji finansowych, organizacji regionalnych i innych zainteresowanych stron.

66. Podkreślamy, w odniesieniu do wszystkich krajów, że polityka publiczna oraz mobilizacja i efektywne wykorzystywanie zasobów krajowych, z uwzględnieniem zasady odpowiedzialności narodowej, mają kluczowe znaczenie dla naszego wspólnego dążenia do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, w tym realizacji celów zrównoważonego rozwoju. Uznajemy, że środki krajowe są generowane przede wszystkim przez wzrost gospodarczy, wspierany przez sprzyjające otoczenie na wszystkich poziomach.

67. Prywatna działalność gospodarcza, inwestycje i innowacje są głównymi czynnikami napędzającymi produktywność, sprzyjający włączeniu społecznemu wzrost gospodarczy oraz tworzenie miejsc pracy. Uznajemy różnorodność sektora prywatnego, na który składają się zarówno mikroprzedsiębiorstwa, jak i spółdzielnie i międzynarodowe koncerny. Wzywamy wszystkie przedsiębiorstwa do wykorzystywania ich kreatywności i innowacji do rozwiązywania problemów zrównoważonego rozwoju. Będziemy wspierać dynamiczny i dobrze funkcjonujący sektor przedsiębiorstw, przy jednoczesnym zapewnieniu ochrony praw pracowniczych i przestrzegania norm środowiskowych i zdrowotnych, zgodnie z odpowiednimi normami międzynarodowymi i umowami, a także innymi bieżącymi inicjatywami w tym zakresie, takimi jak wytyczne dotyczące biznesu i praw człowieka¹⁷ oraz standardy pracy Międzynarodowej Organizacji Pracy, Konwencja o prawach dziecka¹⁸ oraz wielostronne umowy środowiskowe o kluczowym znaczeniu dla ich stron.

68. Handel międzynarodowy jest motorem inkluzywnego wzrostu gospodarczego i zmniejszania ubóstwa, a także przyczynia się do promowania zrównoważonego rozwoju. Będziemy nadal wspierać powszechny, uregulowany, otwarty i sprzyjający włączeniu społecznemu, przejrzysty, przewidywalny, niedyskryminacyjny i sprawiedliwy wielostronny system handlu w ramach Światowej Organizacji Handlu (*the World Trade Organization*), a także znaczącą liberalizację handlu. Wzywamy wszystkich członków Światowej Organizacji Handlu do zdwojenia swoich wysiłków w celu szybkiego zakończenia negocjacji w sprawie Programu rozwoju z Doha (*Doha Development Agenda*)¹⁹. Przywiązujemy dużą wagę do zapewnienia budowania potencjału w zakresie handlu w krajach rozwijających się, w tym w krajach

¹⁷ A/HRC/17/31

¹⁸ ONZ, *Seria Traktatów*, t. 1577, nr 27531

¹⁹ A/C.2/56/7, załącznik

afrykańskich, krajach najsłabiej rozwiniętych, rozwijających się krajach śródlądowych, rozwijających się małych państwach wyspiarskich i krajach o średnim dochodzie, w tym na rzecz promowania regionalnej integracji gospodarczej oraz wzajemnych połączeń.

69. Uznajemy potrzebę pomocy krajom rozwijającym się w osiągnięciu długookresowej spłacalności zadłużenia dzięki skoordynowanym politykom, mającym na celu wsparcie finansowania zadłużenia, jego umorzenia, restrukturyzacji i odpowiednie nim zarządzanie. Liczne kraje są nadal narażone na kryzysy związane z zadłużeniem, a niektóre właśnie są w nich pogrążone, w tym wiele krajów najsłabiej rozwiniętych, rozwijające się małe państwa wyspiarskie i niektóre kraje rozwinięte. Podtrzymujemy, że dłużnicy i wierzyciele muszą ze sobą współpracować w celu zapobiegania powstaniu niespłacalnego zadłużenia i eliminowania już istniejącego. Utrzymanie zrównoważonego poziomu zadłużenia pozostaje w gestii zadłużających się krajów; uznajemy jednak, że kredytodawcy także są zobowiązani do udzielania kredytów w sposób nienaruszający równowagi zadłużenia danego kraju. Będziemy wspierać utrzymanie zrównoważenia zadłużenia tych krajów, które po skorzystaniu z umorzenia zadłużenia osiągnęły jego zrównoważone poziomy.

70. Niniejszym uruchamiamy Mechanizm Wspierania Technologii (*Technology Facilitation Mechanism*), który został ustanowiony w ramach Programu działań z Addis Abeby w celu wspierania realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju. Mechanizm ten będzie opierać się na wielostronnej współpracy pomiędzy państwami członkowskimi, społeczeństwem obywatelskim, sektorem prywatnym, środowiskiem naukowym, podmiotami systemu Narodów Zjednoczonych i innymi zainteresowanymi stronami, i będzie obejmował międzyagencyjny zespół zadaniowy Narodów Zjednoczonych ds. nauki, technologii i innowacji na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju, forum wielostronnej współpracy w dziedzinie nauki, technologii i innowacji na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju oraz platformę internetową.

- Międzyagencyjny zespół zadaniowy Narodów Zjednoczonych ds. nauki, technologii i innowacji na rzecz realizacji celów zrównoważonego rozwoju będzie promować koordynację, spójność i współpracę w ramach systemu Narodów Zjednoczonych w kwestiach związanych z nauką, technologią i innowacjami, zwiększając synergii i efektywność, w szczególności w celu stymulowania inicjatyw w zakresie budowania potencjału. Zespół zadaniowy będzie opierać się na istniejących zasobach i będzie współpracować z dziesięcioma przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego, sektora prywatnego i środowiska naukowego w celu przygotowania posiedzeń wielostronnego forum ds. nauki, technologii i innowacji dla celów zrównoważonego rozwoju, i będzie uczestniczył w stworzeniu i uruchomieniu platformy internetowej, w tym opracowaniu propozycji w zakresie sposobów funkcjonowania forum i platformy internetowej. Wspomnianych dziesięciu przedstawicieli będzie wyznaczanych przez Sekretarza Generalnego na okres dwóch lat. Zespół zadaniowy będzie otwarty na udział wszystkich agencji, funduszy i programów Narodów Zjednoczonych oraz komisji funkcjonalnych Rady Gospodarczej i Społecznej (*ECOSOC*), i będzie składać się początkowo z jednostek, które obecnie tworzą nieformalną grupę roboczą ds. wspierania technologii, a mianowicie Departamentu Spraw Gospodarczych i Społecznych (*the Department of Economic and Social Affairs*) w Sekretariacie ONZ, Programu Środowiskowego Narodów Zjednoczonych (*the United Nations Environment Programme*), Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju Przemysłowego (*the United Nations Industrial Development Organization*),

Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wychowania, Nauki i Kultury (*the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*), Konferencji Narodów Zjednoczonych ds. Handlu i Rozwoju (*the United Nations Conference on Trade and Development*), Międzynarodowego Związku Telekomunikacyjnego (*the International Telecommunication Union*), Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (*the World Intellectual Property Organization*) i Banku Światowego (*the World Bank*).

- Platforma internetowa zostanie wykorzystana do opracowania kompleksowego odwzorowania informacji o prowadzonych inicjatywach w zakresie nauki, technologii i innowacji oraz mechanizmach i programach, zarówno w ramach ONZ jak i poza Organizacją, i będzie służyć jako brama sieciowa w tym zakresie. Platforma internetowa ułatwi dostęp do informacji, wiedzy i doświadczeń oraz najlepszych praktyk w zakresie nauki, technologii oraz inicjatyw i kierunków polityki wspierających innowacyjność. Platforma internetowa ułatwi także rozpowszechnianie istotnych, publicznie dostępnych publikacji naukowych opracowywanych na całym świecie. Platforma internetowa zostanie stworzona na podstawie niezależnej oceny technicznej, która będzie uwzględniać najlepsze praktyki i doświadczenia zdobyte w ramach innych inicjatyw, w ramach ONZ i poza nią, by zapewnić, że będzie ona uzupełniać, ułatwiać dostęp i dostarczać odpowiednie informacje o istniejących platformach naukowych, technologicznych i innowacyjnych, unikając powielania działań i zwiększając synergę.
- Raz w roku zwoływane będzie wielostronne forum do spraw nauki, technologii i innowacji, służące realizacji celów zrównoważonego rozwoju. W ciągu dwóch dni jego trwania omawiane będą kwestie naukowe, technologiczne i współpracy w zakresie innowacji w ramach obszarów tematycznych związanych z realizacją celów zrównoważonego rozwoju, a wszyscy zgromadzeni interesariusze będą wносить, poprzez swój aktywny udział w pracach forum, wkład w postaci swojej wiedzy i doświadczeń. Forum będzie służyć ułatwieniu interakcji, nawiązywaniu kontaktów i tworzeniu sieci łączących zainteresowane strony oraz wielostronnych partnerstw, w celu określenia i przeanalizowania potrzeb i luk technologicznych, w tym w zakresie współpracy naukowej, innowacji i budowania potencjału, a także w celu ułatwienia opracowania, transferu i rozpowszechniania odpowiednich technologii służących realizacji celów zrównoważonego rozwoju. Posiedzenia forum będą zwoływane przez Przewodniczącego Rady Gospodarczej i Społecznej przed posiedzeniem forum politycznego wysokiego szczebla pod auspicjami Rady lub alternatywnie, w połączeniu z odpowiednio innymi forami lub konferencjami, uwzględniając temat, który ma być rozpatrywany i w oparciu o współpracę z organizatorami innych forów oraz konferencji. Posiedzeniom forum będą przewodniczyć łącznie dwa państwa członkowskie, a ich rezultatem będzie podsumowanie prowadzonych dyskusji, opracowane przez dwóch współprzewodniczących, jako wkład do wykorzystania podczas posiedzeń forum politycznego wysokiego szczebla, w kontekście działań następczych i przeglądu realizacji Agendy rozwojowej po 2015 roku.
- Posiedzenia forum politycznego wysokiego szczebla będą bazować na podsumowaniu prac wielostronnego forum²⁰. Tematy do uwzględnienia podczas kolejnego wielostronnego forum w sprawie nauki, technologii i

²⁰ Multi-stakeholder Forum

innowacji dla celów zrównoważonego rozwoju będą rozpatrywane przez forum polityczne wysokiego szczebla ds. zrównoważonego rozwoju, z uwzględnieniem wkładu ekspertów z zespołu zadaniowego.

71. Ponownie potwierdzamy, że niniejsza Agenda i Cele Zrównoważonego Rozwoju i związane z nimi zadania, w tym środki ich realizacji, są powszechne, niepodzielne i wzajemnie powiązane.

Kontynuacja i przegląd działań

72. Zobowiązujemy się angażować w systematyczne działania i przeglądy wdrożenia niniejszej Agendy w ciągu najbliższych 15 lat. Rzetelne, dobrowolne, skuteczne, partycypacyjne, przejrzyste i zintegrowane ramy podejmowanych działań i przeglądów przyczynią się w istotny sposób do realizacji niniejszej Agendy i pomogą krajom zmaksymalizować i śledzić postępy w jej realizacji, by zapewnić, że nikt nie zostanie pominięty.

73. Działając na szczeblu krajowym, regionalnym i globalnym, będziemy promować odpowiedzialność wobec naszych obywateli, wspierać skuteczną współpracę międzynarodową w realizacji niniejszej Agendy i sprzyjać wymianie najlepszych praktyk i doświadczeń. Działania w ramach Agendy będą mobilizować wsparcie na rzecz przewyciężenia wspólnych wyzwań i identyfikowania pojawiających się nowych problemów. W związku z faktem, że niniejsza Agenda ma powszechny charakter, niezmiernie ważne jest wzajemne zaufanie i zrozumienie między wszystkimi narodami.

74. Procesy związane z podejmowanymi działaniami i przeglądami będą realizowane na wszystkich szczeblach z poszanowaniem następujących zasad:

a) Będą one mieć charakter dobrowolny i będą nimi kierować poszczególne kraje, uwzględniając różne realia krajowe, możliwości i poziomy rozwoju oraz będą respektować krajową przestrzeń polityczną i priorytety. W związku z tym, że odpowiedzialność narodowa jest kluczem do osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, wyniki z procesów na poziomie krajowym będą podstawą przeglądów na poziomie regionalnym i globalnym, w związku z faktem, że przegląd globalny będzie opierać się przede wszystkim na oficjalnych krajowych źródłach danych.

b) Będą śledzić postępy w realizacji powszechnych celów i zadań, w tym środki wdrażania, we wszystkich krajach, w sposób, który odzwierciedla ich powszechny, zintegrowany i wzajemnie powiązany charakter oraz trzy wymiary zrównoważonego rozwoju.

c) Będą utrzymywać długoterminowy charakter, identyfikować osiągnięcia, wyzwania, braki i kluczowe czynniki sukcesu oraz wspomagać kraje w podejmowaniu świadomych wyborów politycznych. Pomogą zmobilizować niezbędne środki realizacji i partnerstwa, będą sprzyjać identyfikacji rozwiązań i najlepszych praktyk oraz promować koordynację i skuteczność międzynarodowego systemu rozwoju.

d) Będą one miały otwarty, partycypacyjny i przejrzysty charakter dla wszystkich ludzi i będą sprzyjać włączeniu społecznemu i raportowaniu przez wszystkie zainteresowane strony.

e) Będą zorientowane na ludzi i wrażliwe na kwestie płci, będą przestrzegać poszanowania praw człowieka i koncentrować się w szczególnym stopniu na ludziach najuboższych, najsłabszych i tych, którzy najbardziej pozostali w tyle.

f) Będą opierać się na istniejących platformach i procesach, nie będą się powielać i będą dostosowane do krajowych uwarunkowań, możliwości, potrzeb i priorytetów. Będą one ewoluować w czasie, uwzględniać pojawiające się problemy i rozwój nowych metod, a także minimalizować obciążenia sprawozdawcze wobec administracji krajowych.

g) Będą rygorystyczne i oparte na dowodach, ocenach i danych, które będą wysokiej jakości, dostępne, aktualne, rzetelne i zdezagregowane według dochodu, płci, wieku, rasy, pochodzenia, statusu migracyjnego, niepełnosprawności i położenia geograficznego krajów oraz innych cech istotnych w kontekście krajowym.

h) Będą wymagać zwiększonego wsparcia w budowaniu potencjału krajów rozwijających się, w tym wzmocnienia krajowych systemów danych i programów oceny, zwłaszcza w krajach afrykańskich, w krajach najslabiej rozwiniętych, rozwijających się małych państwach wyspiarskich, rozwijających się krajach śródlądowych i w krajach o średnim dochodzie.

i) Będą korzystać z aktywnego wsparcia ze strony systemu Narodów Zjednoczonych oraz innych instytucji wielostronnych.

75. Celom i powiązanim z nimi zadaniom będą towarzyszyć działania następcze i będą one poddawane ocenie z wykorzystaniem zestawu globalnych wskaźników. Zostaną one uzupełnione wskaźnikami na poziomie regionalnym i krajowym, które zostaną opracowane przez państwa członkowskie, wraz z wynikami prac prowadzonych na rzecz opracowania wartości początkowych dla tych celów, dla których nie istnieją jeszcze takie wartości na poziomie krajowym i globalnym. Globalne ramy wskaźników, które zostaną opracowane przez Międzyagencyjną Grupę Ekspertką ds. wskaźników celów zrównoważonego rozwoju, zostaną uzgodnione przez Komisję Statystyczną w marcu 2016 r., a następnie przyjęte przez Radę Gospodarczą i Społeczną oraz Zgromadzenie Ogólne, zgodnie z istniejącymi mandatami. Ramy te będą proste, ale solidne. Będą one odnosić się do wszystkich celów zrównoważonego rozwoju i powiązanych z nimi zadań, w tym środków realizacji, oraz będą uwzględniać potrzebę zachowania równowagi politycznej, integracji i realizacji ambitnych zamierzeń w nich zawartych.

76. Będziemy wspierać kraje rozwijające się, zwłaszcza kraje afrykańskie, kraje najslabiej rozwinięte, rozwijające się małe państwa wyspiarskie oraz rozwijające się kraje śródlądowe, w zakresie zwiększania potencjału krajowych urzędów statystycznych oraz systemów danych w celu zapewnienia dostępu do wysokiej jakości, aktualnych, rzetelnych i zdezagregowanych danych. Będziemy promować przejrzyste i odpowiedzialne zwiększanie odpowiedniej współpracy publiczno-prywatnej w celu wykorzystania wkładu, jaki wniosą rozmaite dane, w tym informacje dotyczące obserwacji Ziemi i informacje geoprzestrzenne, zapewniając jednocześnie odpowiedzialność poszczególnych krajów za wspieranie i śledzenie postępów.

77. Zobowiązujemy się w pełni angażować w prowadzenie regularnych i całościowych przeglądów postępów na szczeblu lokalnym, krajowym, regionalnym i globalnym. Będziemy wykorzystywać w możliwie największym stopniu istniejącą sieć instytucji prowadzących dalsze działania i przeglądy oraz mechanizmy temu służące. Raporty krajowe umożliwią ocenę postępów oraz identyfikację wyzwań na poziomie regionalnym i globalnym. Raporty te oraz dialog prowadzony na poziomie regionalnym i przeglądy na poziomie globalnym będą podstawą do sformułowania zaleceń dotyczących dalszych działań na różnych szczeblach.

Poziom krajowy

78. Zachęcamy wszystkie państwa członkowskie do opracowania w możliwie najkrótszym terminie ambitnych działań krajowych w zakresie ogólnej realizacji niniejszej Agendy. Mogą one wspierać przejście do realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju i opierać się na istniejących instrumentach planowania, takich jak krajowe strategie rozwoju lub zrównoważonego rozwoju.

79. Ponadto zachęcamy państwa członkowskie do regularnych i całościowych przeglądów postępów na szczeblu krajowym i lokalnym, prowadzonych przez poszczególne państwa oraz z ich inicjatywy. Przeglądy te powinny uwzględniać wkład uzyskany od rdzennej ludności, społeczeństwa obywatelskiego, sektora prywatnego i innych zainteresowanych stron, zgodnie z krajowymi uwarunkowaniami, zasadami i priorytetami. Procesy te mogą być wspierane przez parlamenty narodowe i inne instytucje.

Poziom regionalny

80. Działania następcze i przeglądy na poziomie regionalnym i subregionalnym, w zależności od potrzeb, mogą służyć wzajemnemu uczeniu się, m.in. poprzez dobrowolne przeglądy, wymianę najlepszych praktyk i omawianie wspólnych celów. W związku z tym przyjmujemy z zadowoleniem współpracę regionalnych i subregionalnych komisji i organizacji. Całościowe procesy regionalne będą opierać się na przeglądach prowadzonych na poziomie krajowym i będą stanowić wkład w działania następcze i przeglądy na poziomie globalnym, w tym na poziomie forum politycznego wysokiego szczebla na temat zrównoważonego rozwoju.

81. Uznając duże znaczenie korzystania z istniejących mechanizmów monitorowania i oceny na szczeblu regionalnym oraz potrzebę zapewnienia odpowiedniej przestrzeni politycznej, zachęcamy wszystkie państwa członkowskie do określenia najbardziej odpowiedniego forum regionalnego, w którego prace mogą się zaangażować. Zachęcamy regionalne komisje ONZ do dalszego wspierania państw członkowskich w tym zakresie.

Poziom globalny

82. Forum polityczne wysokiego szczebla będzie odgrywać kluczową rolę w nadzorowaniu sieci procesów monitorowania i oceny na poziomie globalnym, współpracując ściśle ze Zgromadzeniem Ogólnym, Radą Gospodarczą i Społeczną oraz innymi właściwymi organami i forami, zgodnie z obowiązującymi mandatami. Będzie ono ułatwiać wymianę doświadczeń, w tym sukcesów, wyzwań i wyciągniętych wniosków, zapewni polityczne przywództwo i będzie formułować wskazówki i zalecenia dotyczące dalszych działań. Będzie sprzyjać spójności całego systemu i koordynacji kierunków polityki zrównoważonego rozwoju. Forum powinno zagwarantować utrzymanie przez Agendę jej ważnego i ambitnego charakteru, i powinno koncentrować się na ocenie postępów, osiągnięć i wyzwań stojących przed krajami rozwiniętymi i rozwijającymi się, a także na nowych i pojawiających się problemach. Zostaną ustanowione skuteczne powiązania pomiędzy ustaleniami poczynionymi w ramach działań następczych i przeglądów wszystkich stosownych konferencji Narodów Zjednoczonych i procesów zachodzących w ramach Organizacji, w tym w odniesieniu do krajów najsłabiej rozwiniętych, rozwijających się małych państw wyspiarskich i śródlądowych krajów rozwijających się.

83. Kontynuacja działań i przeglądy na poziomie forum politycznego wysokiego szczebla będą opierać się na corocznym raporcie z postępów w realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju, który zostanie opracowany przez Sekretarza Generalnego w porozumieniu z systemem Narodów Zjednoczonych, w oparciu o globalne ramy wskaźników i dane produkowane w ramach krajowych systemów

statystycznych i informacji zgromadzonych na poziomie regionalnym. Forum polityczne wysokiego szczebla będzie prowadzić prace opierając się także na Globalnym Raporcie dotyczącym zrównoważonego rozwoju (*Global Sustainable Development Report*), który powinien wzmocnić powiązania nauki z polityką i może stanowić solidny instrument opierający się na dowodach, który będzie wspierać decydentów w promowaniu eliminacji ubóstwa i propagowaniu zrównoważonego rozwoju. Zachęcamy Przewodniczącego Rady Gospodarczej i Społecznej do przeprowadzenia konsultacji w sprawie zakresu globalnego raportu, jego metodologii i częstotliwości opracowywania, jak również jego związku z raportem z postępu prac, którego wyniki powinny znaleźć odzwierciedlenie w deklaracji ministerialnej z sesji forum politycznego wysokiego szczebla w 2016 r.

84. Forum polityczne wysokiego szczebla, działając pod auspicjami Rady Gospodarczej i Społecznej, przeprowadza regularne przeglądy, zgodnie z rezolucją Zgromadzenia Ogólnego 67/290 z dnia 9 lipca 2013 r. Przeglądy te będą prowadzone dobrowolnie, przy jednoczesnym zachęcaniu do raportowania, będą obejmować zarówno kraje rozwinięte jak i rozwijające się, jak również odpowiednie podmioty Narodów Zjednoczonych i inne zainteresowane strony, w tym społeczeństwo obywatelskie i sektor prywatny. Będą one prowadzone przez poszczególne państwa, z udziałem ministrów i innych stosownych uczestników wysokiego szczebla. Będą one stanowić platformę dla partnerstwa, w tym poprzez udział głównych grup i innych zainteresowanych stron.

85. Przeglądy tematyczne postępów w realizacji celów zrównoważonego rozwoju, w tym kwestii przekrojowych, będą prowadzone również na poziomie forum politycznego wysokiego szczebla. Będą one wykorzystywać także wyniki przeglądów prowadzonych przez komitety funkcjonalne Rady Gospodarczej i Społecznej oraz inne organy i fora międzyrządowe, które powinny odzwierciedlać zintegrowany charakter celów, a także wzajemne powiązania między nimi. W ich realizację zaangażowane będą wszystkie zainteresowane strony i w miarę możliwości, będą one mieć wpływ na cykl prac forum politycznego wysokiego szczebla i będą do niego dostosowane.

86. Przyjmujemy z zadowoleniem, jak wskazano w Planie działania z Addis Abeby, dedykowane działania następcze i przegląd w zakresie efektów finansowania rozwoju, jak również wszystkie środki realizacji celów zrównoważonego rozwoju, które są zintegrowane z ramami działań następczych i przeglądów mającymi zastosowanie do niniejszej Agendy. Uzgodnione na szczeblu międzyrządowym wnioski i zalecenia przyjęte podczas dorocznego forum Rady Gospodarczej i Społecznej w sprawie finansowania rozwoju zostaną włączone do ogólnych działań następczych i przeglądu realizacji niniejszej Agendy na szczeblu forum politycznego wysokiego szczebla.

87. Forum polityczne wysokiego szczebla, zwoływane co cztery lata pod auspicjami Zgromadzenia Ogólnego, dostarczy wytyczne polityczne wysokiego szczebla odnoszące się do niniejszej Agendy i jej realizacji, określi postępy i pojawiające się wyzwania oraz będzie motorem dalszych działań służących przyspieszeniu realizacji Agendy. Kolejne forum polityczne wysokiego szczebla pod auspicjami Zgromadzenia Ogólnego odbędzie się w 2019 r., inicjując w nowym terminie cykl spotkań, w celu zwiększenia w maksymalnym stopniu spójności z powtarzającym co cztery lata procesem kompleksowego przeglądu polityki.

88. Podkreślamy również wagę strategicznego planowania, wdrażania i raportowania w ramach całego systemu w celu zapewnienia spójnego i zintegrowanego wsparcia na rzecz realizacji nowej Agendy przez system rozwojowy Organizacji Narodów Zjednoczonych. Odpowiednie organy zarządzające powinny podjąć działania mające na celu przeprowadzenie przeglądu wsparcia na rzecz realizacji Agendy oraz działania związane ze sprawozdawczością w zakresie

czynionych postępów i napotykanym przeszkód. Przyjmujemy z zadowoleniem dialog toczący się w Radzie Gospodarczej i Społecznej w zakresie długoterminowego pozycjonowania systemu rozwojowego Organizacji Narodów Zjednoczonych i czekamy na podjęcie działań w tych kwestiach, stosownie do okoliczności.

89. Forum polityczne wysokiego szczebla będzie sprzyjać udziałowi głównych grup i innych istotnych zainteresowanych stron w procesach monitorowania i oceny, zgodnie z postanowieniami rezolucji 67/290. Wzywamy te podmioty do informowania o wkładzie wnoszonym przez nie w realizację niniejszej Agendy.

90. Zwracamy się do Sekretarza Generalnego, w porozumieniu z państwami członkowskimi, o sporządzenie raportu do rozpatrzenia podczas siedemdziesiątej sesji Zgromadzenia Ogólnego w ramach przygotowań do posiedzenia forum politycznego wysokiego szczebla w 2016 r., w którym przedstawione zostaną najważniejsze kamienie milowe w opracowaniu spójnych, efektywnych i całościowych działań następczych i przeglądu na poziomie globalnym. Raport ten powinien uwzględniać propozycję w sprawie ustaleń organizacyjnych dotyczących przeglądów prowadzonych przez poszczególne państwa na forum politycznym wysokiego szczebla pod auspicjami Rady Gospodarczej i Społecznej, w tym zaleceń dotyczących wytycznych w zakresie dobrowolnej, powszechnej sprawozdawczości. Raport powinien jasno określać obowiązki instytucjonalne i zawierać wytyczne dotyczące zagadnień rozpatrywanych w danym roku, kolejności przeglądów tematycznych oraz możliwości w zakresie przeglądów okresowych dla forum politycznego wysokiego szczebla.

91. Potwierdzamy nasze niezachwiane zaangażowanie w realizację założeń niniejszej Agendy i jej pełne wykorzystanie, by zmienić nasz świat na lepszy do 2030 r.

*4. posiedzenie plenarne
25 września 2015 r.*

**Dokumenty wymienione w sekcji zatytułowanej
„Cele zrównoważonego rozwoju i powiązane z nimi zadania”**

Ramowa konwencja Światowej Organizacji Zdrowia o ograniczeniu użycia tytoniu (ONZ, *Seria Traktatów*, t. 2302, nr 41032)

Ramy działania z Sendai na rzecz ograniczania ryzyka katastrof na lata 2015-2030 (rezolucja 69/283, załącznik II)

Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza (ONZ, *Seria Traktatów*, t. 1833, nr 31363)

„Przyszłość, jakiej chcemy” (rezolucja 66/288, załącznik)